

MALMÖ HÖGSKOLA

Hälsa och Samhälle
Januari 2007

SEKKÖPSLAGEN- HINDER ELLER MÖJLIGHET?

Analys av diskurser om sexköp och
sexköpslagen med fokus på manliga sexköpares
perspektiv

MAIDA BAJRAMI
ULRIKA ANDERSSON

Examensarbete i Socialt arbete
51-60 p
Socionomprogrammet
Januari 2007

Malmö högskola
Hälsa och samhälle
205 06 Malmö
e-post: postmasterhs.mah.se

THE CRIMINALIZATION OF BUYING SEXUAL SERVICES- AN OBSTACLE OR A POSSIBILITY?

Analysis of discourses about the act of buying sex and the criminalization of this act where the attention has been drawn towards the male buyer

MAIDA BAJRAMI
ULRIKA ANDERSSON

Bajrami, M. & Andersson, U. Sexköpslagen- hinder eller möjlighet? Analys av diskurser om sexköp och sexköpslagen med fokus på manliga sexköpares perspektiv. *Examensarbete i socialt arbete 10 poäng*. Malmö högskola: Hälsa och Samhälle, Enheten för socialt arbete, 2007.

Syftet med denna studie är att undersöka vilka diskurser som finns kring sexköp och sexköpslagen. Våra frågeställningar är: Hur sexköpare resonerar kring sexköp och sexköpslagen, dels genom deras individuella resonemang och dels genom diskussioner sinsemellan? Vilka erfarenheter och tankar har professionella av hur sexköpares handlingsmönster och förhållningssätt påverkats av sexköpslagen? Uppmärksamhet har riktats mot den manlige sexköparen. För att uppnå vårt syfte har vi genomfört internetintervjuer med sju män som har erfarenhet av att köpa sex. Vi har även gjort en kvalitativ intervju med två socialarbetare som arbetar med män som upplever att de har problem med sin sexualitet. Dessutom har vi närvarat på två Internetforum där sexköp och sexköpslagen diskuteras. Delar av denna diskussion använder vi i analysen. Våra teoretiska verktyg kommer huvudsakligen att utgöras av socialkonstruktivism och diskursanalys. Vi har kommit fram till att sexköpare betraktar sig själva som vanliga män och att de vill komma bort från samhällets syn på dem som patologiserade. Det finns en samstämmig uppfattning om att sexköpslagen bör avskaffas och att samhället istället bör lägga mer resurser på att bekämpa trafficking. Dessutom uttrycks en stor irritation över samhällets överförmynderi. De flesta männen framhäver att de endast vill köpa sex av självständiga, frivilliga kvinnor och inte av någon som har blivit tvingad. En vanlig åsikt är att lagen har gjort sexhandeln mer riskfylld för kvinnorna, särskilt de som säljer sig på gatan, men detta är ingen orsak som får männen att vilja sluta köpa sex. Detta förefaller emellertid inte påverka männens benägenhet att köpa sex. I vår studie har vi slutligen funnit likheter mellan de sexköpande männens syn på sexualitet och den syn på sexualitet som presenteras i den svenska prostitutionspolicyn.

Nyckelord: diskurs, könsmaktsordning, prostitution, sexköp, sexualitet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	5
1. INLEDNING	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte och frågeställningar	6
2. METOD	6
2.1 Urval av material	7
2.2 Tillvägagångssätt	7
2.3 Representativitet	10
2.4 Reliabilitet och validitet	10
2.5 Analysmodell	11
2.6 Metodanalytiska begränsningar	12
2.7 Etiska övervägande	13
3. BEGREPPSDEFINITION	14
3.1 Sexköp och prostitution enligt svensk lagstiftning	14
3.2 Könsmaktsordning	14
3.3 Sexualitet	15
4. TEORETISK BAKBRUND	16
4.1 Socialkonstruktivism	16
4.2 Diskursteori	17
4.3 Makt och motstånd	17
4.4 Intersektionalitet	18
5. FORSKNING OCH KUNSKAPSLÄGE	18
5.1 Den abolitionistiska hållningen	18
5.1.1 Lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster	19
5.1.2 Könshandeln som ett uttryck för patriarkatet	19
5.1.3 Vem köper sex?	19
5.2 En mer kritisk hållning	20
5.2.1 Den patologiserade sexköparen	20
5.2.2 Synden ideologiserad	21
6. REDOVISNING AV EMPIRI	22
6.1 Diskussioner mellan manliga sexköpare på Internet	22
6.1.1 Frivillighet eller tvång	23
6.1.2 Vanlig frivillig prostitution	23
6.1.3 Sexköpslagen	24
6.1.4 Blåneka	24
6.1.5 Mindre kriminellt, mer utsatt	25
6.1.6 Den genomsnittliga torskens (sexköparen)	25
6.2 Internetintervjuer med manliga sexköpare	26
6.2.1 Din personliga åsikt om sexköpslagen	26
6.2.2 Påverkan	26
6.2.3 Konsekvenser av lagens införande	27
6.3 Intervju med två professionella socialarbetare	28
6.3.1 Verksamheten och dess syfte	28

6.3.2 Klienterna	28
6.3.3 Synen på sexköpslagen	29
7. ANALYS	29
7.1 Konsekvenser	29
7.1.1 Vem förlorar?	29
7.1.2 Sexköp som en mänsklig rättighet	30
7.1.3 Den stigmatiserade mannen	31
7.1.4 Sexköpslagens normerande verkan	31
7.1.5 Värre för de prostituerade	32
7.2 Jämställdhet	33
7.2.1 Makt genererar motstånd	33
7.2.2 Det dominerande patriarkatet	34
7.2.3 Den manliga dominansen	35
7.2.4 Det fria valet	36
7.2.5 Flickor som säljer sex	37
7.2.6 Den utnyttjade köparen	37
7.3 Vanliga män och kvinnor	38
7.3.1 Vanliga människor	38
7.3.2 Inte riktigt kriminellt	39
7.3.3 Självständigt arbete och tvingade flickor	39
7.4 Sexualitet	39
7.4.1 Den skapade sexualiteten	40
7.4.2 Sexualitet som en handelsvara	41
7.4.3 Våld och vanmakt	41
8. SAMMANFATTNING	42
9. AVSLUTANDE REFLEKTIONER	43
REFERENSLITTERATUR	45
BILAGOR	
Bilaga 1 Intervjumall 1- Intervjun med de professionella socialarbetarna	
Bilaga 2 Intervjumall 2- Internetintervjuer med manliga sexköpare	
Bilaga 3 Annonser	
Bilaga 4 Brottsbalken (1962:700) 6 kap. Om sexualbrott	

FÖRORD

Det har varit en utmaning för oss att genomföra studien på så vis att vi för första gången har ägnat oss åt forskning på Internet. Eftersom sexköpslagen betraktas som ny och det finns i liten omfattning forskning kring diskurser om den, har vår avsikt varit att undersöka och belysa dessa. Således har vi valt att särskilt ta i beaktande den manliga sexköparens perspektiv eftersom detta har enligt vår mening haft litet utrymme i den allmänna debatten. Vi vill börja med att tacka vår handledare Charlotta Holmström (forskare vid Enheten för Socialt arbete på Malmö Högskola) för stort tålamod, givande diskussioner och värdefulla synpunkter om såväl den teoretiska som den tekniska delen i arbetet samt oerhört stort engagemang. Dessutom vill vi tacka alla de som har medverkat i vår studie, såväl de professionella socialarbetarna som de manliga sexköparna.

Ett stort och varm tack!

Maida Bajrami
Ulrika Andersson

1. INLEDNING

1.1 Problemformulering

I vår studie har vi valt att uppmärksamma diskurser om sexköp och sexköpslagen. Genom sexköpslagens införande har en ny grupp kriminella i samhället skapats, det vill säga sexköparna. Vi är intresserade av hur denna grupp förhåller sig till såväl lagen, handlingen sexköp och även sin nya status. Enligt den svenska lagstiftningen kan prostitution tolkas som ett uttryck för en strukturell ojämställdhet mellan könen. Införandet av sexköpslagen under slutet av 1990-talet, kan uppfattas som en markering från samhällets sida som visar att det är oacceptabelt att köpa någon annans kropp. Olika västeuropeiska länder, bland annat Tyskland och Holland har däremot valt att försöka bekämpa den problematik som kan följa med sexhandeln, exempelvis stigmatisering och utsatthet, genom att ge prostitutionen yrkesstatus. Avsikten är att på så sätt erbjuda kvinnor och män i prostitution ett skyddsnät. Sverige har ett så kallat abolitionistiskt förhållningssätt som innebär förbud mot all form av köp av sexuella tjänster, samtidigt som försäljning av sexuella tjänster inte kriminaliseras (Strandberg, 2004).

När den nya sexköpslagen trädde i kraft förändrades både den prostituerade kvinnans och den manlige sexköparens villkor för könshandeln. Från att tidigare helt lagligt kunna köpa sex av en kvinna räknades nu denna handling som ett brott. I tidigare lagstiftning har kvinnan kriminaliserats genom att det varit olagligt att sälja sex. Utifrån vad som framkommit i BRÅ rapporten *Förbud mot köp av sexuella tjänster* (2000: 4) genererar den nya sexköpslagen ett antal problem för såväl kvinnliga försäljare som manliga köpare. Exempelvis har prostitutionen förflyttats från gatan till hemmet sedan införandet av sexköpslagen och nya arenor har öppnats för sexköp. Följaktligen har detta resulterat i avgränsnings- och bevisvärigheter vid tillämpningen av lagen. Utifrån Socialstyrelsens rapport *Kännedom om prostitution 2003*, som publicerades några år efter att lagen trätt i kraft, förekommer sexhandel i olika former såväl på gator

som på Internet och i hemmiljöer. Dock har tendensen att köpa och eventuellt sälja sexuella tjänster via Internet utvidgats i betydligt högre utsträckning. Om detta är en konsekvens av sexköpslagens införande, är inte riktigt säkert. Utan det diskuteras om att Internetförsäljningen har haft samband med den informationsteknologiska utvecklingen. Visserligen inträffar att män säljer sina kroppar till andra män, dock är antalet kvinnor som prostituerar sig och manliga heterosexuella sexköpare fortfarande mycket större (a a).

En av dessa nya arenor, chattsidor på Internet, har likaledes möjliggjort möten sexköpare emellan. De utgör öppna forum där personliga erfarenheter av sexköp diskuteras och redogörs. Samtidigt erbjuds även möjlighet att diskutera och debattera – möta andra sexköpare. På dessa forum presenteras perspektiv på sexköp som inte tas i anspråk i en allmän, mer offentlig debatt. I vår studie är vi intresserade av att titta närmare på dessa diskussioner och debatter, i syfte att belysa diskurser om sexköp i förhållande till sexköpslagen på specifika diskussionsforum på Internet, där sexköpare och sexsäljare tar till orda. Vi är intresserade av hur sexköpare talar kring främst sexhandel, sexsäljare och kriminalisering. Vår fokus kommer att riktas på den manlige sexköparens syn på sexköp och hur denne resonerar kring sina handlingsmönster i relation till lagen, dock inte de kvinnliga sexsäljarnas förhållningssätt till samma. Då båda parterna är inblandade samtidigt i handlingen sexköp, kommer vi endast i liten dimension att ta de kvinnliga sexsäljarnas perspektiv i anspråk.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka och belysa diskurser om sexköp och sexköpslagen. Uppmärksamheten kommer att riktas på sexköpares egna förhållningssätt. Nedanstående frågeställningar skall således specificera studiens syfte likväl som de kommer att användas som metod- analysverktyg.

- Hur sexköpare resonerar kring sexköp och sexköpslagen, dels genom deras individuella resonemang och dels genom diskussioner sinsemellan?
- Vilka erfarenheter och tankar har professionella av hur sexköpares handlingsmönster och förhållningssätt påverkats av sexköpslagen?

2. METOD

Vår studie kan karaktäriseras som kvalitativ, där vårt syfte har varit att förstå snarare än att förklara diskurser om sexköp och sexköpslagen. Därför är vårt forskningsintresse i huvudsak *utforskande- explorativt*, det vill säga att det fenomen som vi har undersökt förekommer i en naturlig miljö. Vi anser att vår studie främst är induktiv eftersom vi inte har arbetat efter eller velat verifiera några fasta hypoteser. Vi har istället försökt att få ett helhetsperspektiv av fenomenet och utifrån detta under arbetets gång se vilka trådar och teman som har varit mest intressanta att följa för att uppnå vårt syfte (Rosengren & Arvidson, 2005). Men vi kom redan i studiens öppningsskede fram till vilka teorier vi ville använda för att analysera den empiri vi avsåg att införskaffa. Dessa har följt oss genom arbetets gång och därför har vår studie även en deduktiv ansats. Vårt material kommer därför att vara färgat av teoretiska perspektiv och de i sin tur är färgade av våra egna tolkningar. Därför kommer vi att noggrant motivera valet av våra verktyg (a a) För att analysera empirin kommer vi att förutom teorier om

sociala konstruktioner och diskursanalys att utgå från två motsatta förhållningssätt till sexköpslagen.

Vidare har vi valt att i huvudsak presentera empiri och analys under två enskilda rubriker. Vår avsikt med detta har varit att undvika onödiga upprepningar i texten. Under rubriken *Empiri* har vi gjort en redogörelse av det material som vi sedan analyserar i nästa kapitel. Den teori som vi främst utgår från i analysen är således grundad på de teorier som introduceras under teoridelen. Vi vill härigenom framställa en mer explicit bild av empirin för att öka läsbarheten och förståelsen av denna. Uppsatsen avrundas med rubriken *Avslutande reflektioner*. För fördjupad förståelse av uppsatsen hänvisar vi till våra bilagor. Som *bilaga 1* återfinns den intervjumall som använts vid e-mailintervjuer med manliga sexköpare. En intervjumall som har använts vid intervjun med de professionella socialarbetarna, som *bilaga 2*. *Bilaga 3* utgör formuleringen på annonsen som vi har lagt ut på Internet och för att få inblick i vad lagen stadgar, har vi bifogat lagtexten som *bilaga 4*.

2.1 Urval av material

Det som, enligt Rosengren & Arvidson (2005), utmärker den utforskande metoden är att vi som forskare vet relativt lite om det fenomen vi vill studera. Urvalet av material har inneburit att hitta de rätta individerna som kan förmedla betydelsefull data för syftet i fråga. I valet av material har vi försökt skaffa en så bred grund som möjligt för att undersöka diskurser kring sexköpslagen. Vi har främst valt att fokusera på de manliga sexköparnas diskurser kring sexköpslagen och av den anledningen har vi genomfört internetintervjuer med dessa för att få ett individuellt perspektiv på sexköp och sexköpslagen. För att ytterligare utvidga perspektivet och få ingående kunskaper om personliga erfarenheter och förhållningssätt, har vi varit närvarande på två internetsidor där manliga sexköpare medverkar i olika diskussioner som bland annat berör ämnet sexköp, prostitution, sexköpslagen och så vidare. Vi har valt så kallade *hot arenas* där det sexuella diskursklimatet är mycket tillåtande (Daneback, 2006). Vi kommer i fortsättningen att använda begreppet heta arenor. Det som diskuteras på de två sidorna är offentliga handlingar som är lättillgängliga och allmänheten kan ta del av de data som finns (Rosengren & Arvidson, 2005). För att få en bredare bild av fenomenet ville vi också ha den professionella socialarbetarens perspektiv. Utifrån den synvinkeln har vi valt att göra en kvalitativ intervju med två socialarbetare som arbetar med rådgivning och behandling för män och kvinnor som upplever problem med sin sexualitet, huvudsakligen män som köper/eller har köpt sexuella tjänster av sexsäljare. Intervjuinformanternas arbetsplats och namn har anonymiserats (se 2.7).

2.2 Tillvägagångssätt

Som tidigare framkommit (se 2.1) har vi integrerat olika förfaringssätt för att närmare undersöka vårt syfte. I fallet med de professionella socialarbetarna har vi använt oss av den *kvalitativa intervjun* och ställt öppna frågor (Rosengren & Arvidson, 2005). Som utgångspunkt i intervjun har vi haft ett antal frågor för att fånga upp de ämnen som vi upplevt som angelägna för vår studie. Detta har främst gällt frågor kring hur deras klienter, men även de själva, uppfattar sexköpslagen (se bilaga 2). Målet var snarare att upptäcka vad som sker än omfattningen av på förhand definierade fenomen. Därför har frågorna utvecklats efterhand i samspel mellan oss och informanterna. Vi har låtit dem utveckla sina resonemang samt ställt följdfrågor vid oklarheter som inte funnits från början.

Således har vi under intervjuens gång försökt utveckla, anpassa och även följa upp det som har varit av betydelse för studiens centrala syfte (Rosengren & Arvidson, 2005). Vi vill framhäva att vi medvetet har hjälpt till i skapandet av en god intervju genom att stärka informanterna i försöket att göra sig förstådda så att det material som har utvecklats mellan oss och informanterna blir begriplig (Starrin & Renck, 1996; Kvale, 1997). Valet av intervjumetod samt det nyss nämnda utförandet anser vi har varit det lämpligaste sättet att få tillgång till så nyanserade utsagor som möjligt, vilket främjar vårt syfte. Därtill har vi även försökt fokusera på detta i analysen och presentationen av materialet. För att uppnå god reliabilitet har vi ständigt funderat på och reflekterat över intervjuareffekten som innebär att intervjuaren påverkas av till exempel informantens kön, yrke, utseende eller attityd (Starrin & Renck, 1996). Naturligtvis avser detta även informantens svar och därför har vi försökt vara så neutrala som möjligt vad gäller våra egna åsikter vid intervjun. Detta för att undvika en selektiv perception i tolkningen av informantens svar. Intervjun med de professionella socialarbetarna genomfördes i deras lokaler vilket kan ha påverkat såväl oss som informanterna. I brist på regelrätt teknisk utrustning använde vi oss av en videokamera för att genomföra intervjun. Denna var vänd mot väggen under samtalet då det bara var bandupptagningen vi var intresserade och vi vet inte hur detta påverkade informanterna. Vi bestämde oss för att transkribera materialet eftersom detta tillvägagångssätt gör det lättare att bearbeta texten. Vi behövde också ett utskrivet material för att på ett enklare sätt kunna tematisera texten.

Vi har funnit det lämpligt att genomföra *etnografisk* forskning på Internet där vi praktiskt har kunnat komma i kontakt med manliga sexköpare för att få ett inifrånperspektiv. Begreppet etnografi används för att beteckna observation av en viss grupp människor och samtidigt en produktion av en beskrivning av det som observerats. Vår avsikt har varit att undersöka vilka gemensamma tankegångar och värderingar som har skapats inom gruppen manliga sexköpare som vistas på Internet. Genom etnografin har detta varit realiserbart. Kultur betraktas som ett centralt begrepp i etnografi och definieras som ett särskilt sätt att leva där människor som vistas tillsammans kommer att integrera ett exklusivt förhållningssätt samt gemensamma mönster av beteenden och värderingar (Sveningsson, Lövheim & Bergqvist, 2003). För att få inblick i sexköparens kultur och därmed deras gemensamma förhållningssätt, har vi varit närvarande på två internetsidor under en period år 2006. Här har vi kontinuerligt följt diskussioner som pågår mellan framförallt manliga sexköpare. Metoden för detta är *dold observation* där deltagarna inte har haft vetskap om vår närvaro. Vi valde detta tillvägagångssätt då vi bedömde riskerna att personerna på något vis skulle komma att påverkas negativt av detta som små. Internet är en offentlig arena och därmed öppen för alla att vistas på. Att vi valt att samla in material utan att ge oss till känna beror i huvudsak på att vi bedömde risken med att en påannonserad närvaro skulle påverka diskussionerna på ett negativt sätt var betydligt större än att de personer som vistas på dessa fora skulle påverkas negativt av att vi använder oss av diskussionerna i vår studie. Den öppet deltagande observationen är vanlig inom den explorativa forskningsgrenen, men eftersom vårt syfte med studien är att belysa diskurser om sexköp och sexköpslagen har det inte funnits någon mening i att försöka observera själva sexhandeln. Därför har vi gjort ett urval av den text som skrivits på diskussionsforumet och sparat det vi funnit relevant i ett dokument för att sedan återkomma och analysera texten. Urvalet rör främst utsagor om sexköpslagen, men även diskurser männen använder kring

såväl sexhandeln som de sexsäljande kvinnorna (Rosengren & Arvidson, 2005; Henriksson & Månsson, 1996).

För att komma i kontakt med sexköpare på Internet har vi lagt en annons på en av internetsidorna (se bilaga 3). I denna har vi försökt vara tydliga med syftet för studien för att klargöra för deltagarna avsikten med deras medverkan. Vi har utformat annonsen i positiva ordalag, visat vår nyfikenhet och försökt ha en fördomsfri attityd för att undvika procedurproblem, det vill säga avhålla oss från att styras av vår förförståelse om manliga sexköpare (Starrin & Renck, 1996). Vi har värnat om att ha ett så öppet klimat i intervjuerna och annonsen som möjligt för att respondenterna ska kunna känna trygghet och besvara frågorna uppriktigt. Vi genomförde sammanlagt sju intervjuer och frågorna rörde hur männen ser på sexköpslagen och om de har upplevt några konsekvenser av denna (se bilaga 1). Emellertid har vi varit medvetna om att denna tydlighet har inneburit vissa risker. Exempelvis att en del av intervjupersonerna kan ha visat överdriven vänlighet mot oss eller rädsla att utlämna sig som kan ha resulterat i att respondenten konstruerat svaren utifrån föreställningen om vad vi som forskare velat höra. Förutom det har vi innan genomförandet av varje intervju med sexköpare meddelat personen i fråga om att vissa känsliga ämnen kunnat förekomma (a a). Kontakten har skett via en e-mailadress som vi har skapat enkom till detta syfte. Efter undersökningens slut, har vi sagt upp denna adress. Vi har valt den *objektiva standardiserade intervjun* framför den subjektiva eftersom det har varit svårt att utforma frågorna på ett subjektivt sätt då vi inte har haft vetskap om vilka männen som vi intervjuat är, vilken samhällskontext de befinner sig i eller vilka bakgrunder de har. Frågorna som vi har ställt har haft exakt samma ordalydelse, men de har uppfattats annorlunda av olika individer, det vill säga att alla de män som har medverkat i studien har haft erfarenheten av att köpa sex och de har utifrån den egna förståelsen uppfattat och besvarat frågorna. Intervjuerna genomfördes helt anonymt genom e-mailadress som möjliggjort för männen att inte behöva svara omedelbart utan de har kunnat fundera en längre tid. Således har detta resulterat i att vi förlorat en viss spontanitet i respondentens svar som har kunnat ge oss riktlinjer i vår tolkning av deras attityder till sexköpslagen.

Å andra sidan har det varit en fördel att genomföra intervjuerna via e-mailadress då vi inte behövt förlora fokus genom att exempelvis ta anteckningar under intervjuerna. Dessutom finns all data från intervjuerna sparad, svart på vitt i e-mailed. En fördel som vi också vill framhäva med denna metod är att anonymiteten kan ha lett till att informanterna känt sig mer fria att dela med sig av sina personliga åsikter. På så vis har de inte behövt vara rädda för att släppa på den politiska korrektheten eftersom vi inte haft vetskap om vilka de är. Eftersom vi har genomfört intervjuerna via e-mailadress är vi emellertid medvetna om att såväl externt som internt bortfall har förekommit. Externt bortfall har eventuellt inträffat då ett antal manliga sexköpare som har läst annonsen inte har velat delta. Frivilligheten gör att urvalet blir selektivt och vi vet inte vilka motiv de män som har svarat har, lika lite som vi känner till varför andra har valt att inte svara. Medan internt bortfall har förekommit då de personer som svarat på intervjun, av olika anledningar inte har besvarat vissa frågor (Rosengren & Arvidson, 2005). För att få ett helhetsperspektiv på de insamlade data, har dessa intervjuer tematiserats och delats in i tre kategorier; personliga åsikter om lagen, hur den har påverkat dem och vilka konsekvenser de menar att lagen har fått både för de enskilda männen men också mer allmänt

2.3 Representativitet

För att kunna göra generaliseringar utifrån vår studie är representativiteten central. Denna innebär att det resultat som vi har fått fram stämmer överens med den grupp av populationen som studien har haft för avsikt att undersöka. Genom det tillvägagångssätt som vi har genomfört är vi medvetna om att vi endast har nått en liten del av de män som köper eller har köpt sexuella tjänster. Dessutom är dessa helt anonyma såväl för oss som för läsaren. Det finns inte heller några säkra uppgifter om gruppen som helhet vilket gör det svårt att veta vad som är representativt. Syftet är emellertid ett annat i detta sammanhang. I vår studie vill vi snarare lyfta fram olika aspekter och ämnen ur diskurser som finns i det fördolda, utanför den politiskt korrekta, än att beskriva sexköparna som en specifik grupp med vissa gemensamma drag (Rosengren & Arvidson, 2005).

2.4 Reliabilitet och validitet

Validitet och reliabilitet är två integrerade delar av en studie. De är förenade på så sätt att det inte är genomförbart att ha en intern validitet utan reliabilitet. God reliabilitet i en studie innebär att den är trovärdig, vilket innebär att resultatet skulle bli ungefär detsamma om undersökningen gjordes om (Rosengren & Arvidson, 2005; Merriam 1994). Reliabiliteten rör de slumpmässiga omständigheter som gör att resultatet av en undersökning kan skifta. Således kan resultatet generaliseras. Detta kan bli problematiskt i vår studie då reliabilitetsbegreppet i sin traditionella mening med svårighet kan relateras till kvalitativa studier där alla intervjusituationer är exklusiva. Dessutom skulle resultatet troligtvis inte bli helt detsamma om två andra studenter gjorde samma undersökning eftersom vi alla har unika erfarenheter i bagaget som formar vårt sätt att ta oss an tolkningen av det material som har samlats in. Den kvalitativa forskningsintervjun kan fungera som en läroprocess där respondenten och intervjuaren lär av varandra och detta innebär att den kunskap de besitter förändras från en intervju till en annan. Därför kan vi heller inte förvänta oss att svaren ska bli detsamma. För att uppnå reliabilitet har vi istället försökt upplysa läsaren om arbetsgången samt de data vi samlar in och använder. Detta för att skapa gynnsammare förutsättningar för läsaren att följa den studie vi har gjort och kontrollera de resultat vi har uppnått (Rosengren & Arvidson, 2005; Bergström & Boréus 2005). En viktig skillnad mellan vårt empiriska material är att den empiri som utgör kvalitativa intervjuer med såväl manliga sexköpare som professionella inte kommer att finnas åtkomliga för framtida undersökningar. Internetintervjuerna har dessutom haft inverkan på reliabiliteten på så sätt att vi inte haft kunskap om vilka informanterna egentligen är. Medan det empiriska materialet i form av allmänna diskussioner på internetforumen kommer att finnas tillgängliga i oförändrad form för andra forskare (Merriam, 1994).

Vi är medvetna om att vår egen förförståelse och åsikter har i viss utsträckning präglat vårt förhållningssätt till dem som vi har undersökt. Enligt vår mening borde inte någon människa ta sig rätten att köpa en annan människas kropp utan vi betraktar prostitutionens möjlighet endast i ett samhälle som tillåter vissa gruppers förtryck av andra. För att i möjligaste mån undvika förförståelsens negativa effekter på reliabiliteten har vi på förhand försett oss med kunskaper om miljön och dem som vi utforskar. Sålunda har vi kunnat bemöta våra fördomar och distansera oss från vår förförståelse (Svensson, 1996). Dessutom har vi granskat det aktuella forskningsläget genom litteraturstudier och relevanta statliga rapporter. På så sätt har vi erhållit flera olika perspektiv på såväl sexköp som sexköpslagen. Vidare har vi tagit kontakt med en ledande forskare i ämnet och fått

en del synpunkter på vårt ämnesval av honom samt diskuterat med vår handledare. Med utgångspunkt i vad som tidigare framhållits beträffande den begränsade representativiteten gör vi inga anspråk på att kunna göra generaliseringar utifrån våra resultat.

Rosengren & Arvidson (2005) framhåller att god validitet är hantverksskicklighet och innebär att syftet med studien blir uppfyllt, det vill säga att studien innefattar det som från början har varit föremål för forskning. Här ser vi tidsbrist och tillträde till vissa arenor som problem. Hade vi haft mer tid och större tillgång till vissa miljöer där sexköp förekommer, kunde vi göra ett större undersökningsarbete och eventuellt hittat män som hade samtyckt till personliga intervjuer. Vi tror att det skulle kunna ge vårt arbete ytterligare en dimension kring sexköparnas diskurser kring lagen. Därmed hade även validiteten blivit bättre. För att till viss del kompensera för detta har vi valt att använda oss av flera olika verktyg (a a). Vår intention har varit att uppnå en god validitet genom att ständigt ha en distanserad kritisk inställning till de data vi har samlat in. Genom att kontinuerligt diskutera det insamlade empiriska materialet i samråd med vår handledare, har vi delvis upprätthållit en kommunikativ validitet (Svensson, 1996). Eftersom vårt syfte är att snarare förstå människors konstruktioner av verkligheten, blir realiteten i återgivningen av dessa avgörande för studiens giltighet. Således är studieobjektens bedömning av resultaten som giltiga mer värdefull än utomståendes (Merriam, 1994; Rosengren & Arvidson, 2005). För att uppnå högre intern validitet har vårt fokus riktats på hela forskningsprocessen och inte i alltför hög grad åt detaljer. På så sätt har vi minskat risken att förlora uppmärksamheten på syftet. Därförutom har vi under arbetets gång försökt vara medvetna om olika faktorer som inverkan på oss och på ett ansvarsfullt sätt handskats med de insamlade data och urvalet av dessa för att uppnå syftet.

2.5 Analysmodell

Vår analys präglas oundvikligen av vårt förhållningssätt till materialet. Vi förhåller oss till vår empiri med en förförståelse utan vilken en tolkning skulle vara omöjlig. Med hänvisning till vad som tidigare nämnts är vår förförståelse skapad av faktorer såsom socialt sammanhang, individuella erfarenheter, kön, utbildning, språk och så vidare. Det är förförståelsen inför en intervju som ger verktyg för att kunna ställa de frågor som är väsentliga för syftet med studien. Följaktligen har vår tolkning av empirin påverkats av vår förförståelse av och förhållningssätt till den insamlade empirin. Vår empiri är varken objektiv eller heltäckande. I kvalitativa studier går det aldrig att uppnå några totala sanningar eller fullkomlig objektivitet. Det finns alltså inga oberoende källor att jämföra de resultat vi får fram med, utan alla är produkter av sina erfarenheter och den kontext vari de befinner sig. Emellertid har vi i vår studie gjort ett subjektivt val av såväl uppsatsämne och dess utformning, som teoretiska utgångspunkter. Därför krävs det av oss att genomgående förhålla oss reflekterande och kritiska till våra val (Bergström och Boréus, 2000; Svensson, 1996).

Vårt övergripande analytiska verktyg är diskursanalys som utgår från att diskurser konstruerar sociala identiteter och uppfattningar om världen (a a). Enligt Jørgensen & Phillips (2000) kan aldrig verkligheten nås utanför diskurser, utan att det är själva diskursen som är föremål för analysen. Därför har vi i vår analys haft som utgångspunkt den empiri som har framkommit utifrån intervjuerna och internetdiskussionerna för att undersöka vilka mönster och teman som finns och vilka sociala konsekvenser som de diskursiva uttryckssätten av verkligheten får.

Med anknytning till vad som tidigare nämnts, har vår inställning och våra värderingar inverkan på den insamlade materialet, som enligt Jørgensen & Phillips (a a) kan resultera i att som forskare få svårigheter att se själva diskursen. För att undvika detta har vi skapat ett mer distanserat förhållningssätt till empirin som innebär att vi, inte helt men delvis, tar avstånd från våra egna åsikter och ståndpunkter.

För att besvara våra frågeställningar och därmed uppnå syftet med studien har vi bearbetat och analyserat den insamlade empirin genom att söka efter genomgående teman, gemensamma drag, röda trådar och mönster. Med intention att uppnå ett helhetsperspektiv på alla olika delar, såväl intervjuer som internetdiskussioner har vi använt som utgångspunkt de redan befintliga teorierna, det vill säga det som kallas för hermeneutisk spiral. De teorier vi använder kommer att utgöras av två olika sätt att betrakta sexköpslagen där det ena förespråkar lagen, medan det andra ställer sig mer kritisk till de diskurser som gjorde dess genomförande möjlig. Empirin kommer ständigt att belysas utifrån dessa perspektiv. Genom ett sådant sätt att tolka har vi haft möjlighet att välja ut fragment av empirin och studera detaljer från den stora textmassan. På så sätt har vi kunnat hitta gemensamma teman som kontinuerligt har haft inflytande på vårt sätt att betrakta helheten (Barbosa da Silva, 1996; Kvale, 1997). Tolkning av intervjuer ska enligt Kvale (1997) göras utifrån respondentens kontext, vilket betyder att de professionella socialarbetarna står för den professionella inställningen, medan de manliga sexköparna får berätta om de reella erfarenheterna av sexköp, det vill säga ett inifrånperspektiv. För att uppnå detta har vi tagit i anspråk textens autonomi (a a). Detta har gjort att vi, trots att åsikterna ofta stämmer överens, har kunnat utläsa språkliga skillnader i de två olika textmassorna. Språket på debattsidorna har vi ofta uppfattat som provocerande, vulgärt med mycket felstavningar, medan intervjupersonerna överlag verkar vara välformulerade och förklarande. Eftersom vår undersökning i stor utsträckning är beroende av just det ögonblick den har skapats i, har vi tagit i beaktande de yttre omständigheterna och kontexten för att göra läsarens förståelse så stor som möjligt (Svensson, 1996).

2.6 Metodanalytiska begränsningar

Bergström & Boréus (2000) framhåller att *textens speciella tillkomsthistoria har att göra med handlingar och händelser som är situationsbundna* (a a s. 19). Med utgångspunkt i detta resonemang, ingår diskursen i en kontext som utöver språkliga aspekter innehåller olika händelser, praktiker och handlingar. Eftersom det inte finns möjlighet för oss att fullständigt korrekt avgöra vilka händelser och handlingar som ligger bakom de utsagor och den litteratur som vi har valt att fördjupa oss i, är våra möjligheter att genomföra en fullständig diskursanalys begränsade. En nackdel som enligt Alvesson & Sköldberg (1994) är betecknande för kvalitativa studier är att den medför selektiv tolkning. Detta innebär att forskare utifrån på förhand bestämda tänkesätt strukturerar en beskrivning *så att en potentiell mångfald innebörder i denna nonchaleras till förmån för en huvudsaklig innebörd* (a a s.282). Eftersom vi använder oss av diskursanalys, som faller inom ramen för den kvalitativa metoden, har detta drabbat även vår studie likväl som det framförallt drabbar den studerade litteraturen. På så vis har nödvändig information för en diskursanalytisk undersökning i det avseendet mer eller mindre redan sällats bort. Texternas speciella tillkomsthistorier, såväl intervjuerna och litteraturen som internetdiskussionerna är och förblir oåterkalleliga för oss med utgångspunkt i att vi inte kan fastställa faktiska

handlingar och händelser. Däremot har vi haft möjligheten att koncentrera oss på det skrivna och det talade som avser olika förhållningssätt och utforskar utifrån vilka kontexter dessa har formulerats, hur de har konstruerats och vilka funktioner de uppfyllt. Av den orsaken att intervjuerna med de manliga sexköparna som medverkar i vår studie har varit helt anonyma för såväl oss som läsaren, kan vi inte komma åt deras faktiska motiv att delta i studien. Detta har vi enbart kunnat genomföra via studiet av texten och uttalanden med speciellt fokus på vilka sätt resonemangen utvecklats (a a).

2.7 Etiska överväganden

Enligt Denscombe (2000) ska en forskare visa god etik och omsorg gentemot dem som studeras. Vi har redan i första fasen av studieförberedelsen klargjort och funderat över våra ståndpunkter för att medvetandegöra dessa och på så sätt minska dess konsekvenser i slutresultatet. Dessutom är vi medvetna om att vi inte tagit i anspråk en mångfald faktorer som säkerligen är väsentliga för uppkomsten av rådande diskurser om sexköp på så vis att vi till följd av utrymmesskäl och även tidsbrist varit tvungna att avgränsa vårt ämne och utelämna olika perspektiv, exempelvis den kvinnliga sexsäljarens perspektiv (a a). Uppmärksamheten i vår studie riktas till det som har skrivits samt hur och i vilken grad olika resonemang motiverats. Emellertid är vi medvetna om dilemmat med att olika resonemang och påståenden kan sakna legitimitet i omgivningens ögon då dessa inhämtats indirekt via Internet. Vår närvaro på de två internetsidorna kan även komma att betraktas som kontroversiell eller känslig, men eftersom det som skrivs där är offentligt och tillgängligt för allmänheten (inklusive studenter), finner vi det som genomförbart. Vi ser riskerna som små att någon enskild skulle drabbas negativt av vår studie, eftersom vi inte är intresserade av individuella röster utan vill beskriva diskurser. Till följd därav ska vårt kritiska förhållningssätt inte tolkas som kritik mot de enskilda manliga sexköparna och de professionella socialarbetarna (Sveningsson, Lövheim & Bergquist, 2003).

I urvalet av vårt material har vi tagit i beaktande de etiska aspekter som enligt vår mening är giltiga för vår studie. Dessa är bland annat informationskravet där vi utförligt informerat de av forskningen berörda om forskningens syfte. I de fall då vårt forskningssyfte äventyras, exempelvis vid vår dolda observation, har informationskravet övervägts på grund av att det material som finns på de aktuella internetsidorna som vi granskat är såväl offentliga som lättillgängliga för allmänheten. Samtyckeskravet uppfylls genom att deltagare i vår undersökning själva har bestämt om de vill medverka. Detta gäller inte de röster vi har inhämtat från Internet. Denna avvägning gjordes eftersom ett samtycke hade krävt en öppen observation vilket troligtvis hade påverkat det material vi samlat in. Vi har inte heller varit intresserad av några specifika personer, utan snarare av utsagor som har kunnat förmedla något om diskurser på Internet. I texten kommer därför avpersonifierade citat att användas för att exemplifiera. Samtidigt har vi i urvalet av material funderat på konfidentialitetskravet, där alla uppgifter som berör enskilda personer ges största möjliga konfidentialitet och dessutom förvaras på ett aktsamt sätt så att dessa inte kommer i kontakt med obehöriga. Vår avsikt har varit att inte någon skall behöva påverkas negativt av vår studie. Till följd därav har såväl socialarbetarna som de manliga sexköparna aidentifierats i den mån det för oss varit möjligt genom att de ersatts med fiktiva namn. Likaledes har de professionella socialarbetarnas arbetsplats aidentifierats i studien på så vis att platsen inte nämns vid namn eller var den ligger. Även om den information som vi har fått av socialarbetarna kanske inte upplevs som känslig på samma sätt som

sexköparnas har vi valt detta förfaringsätt eftersom vi kommer att göra våra tolkningar av vad som sägs i intervjuerna. Vi kan inte garantera att en sexköpare i behov av stöd inte kommer att läsa denna studie och efter att ha tagit del av dessa tolkningar bestämmer sig för att inte söka hjälp. Givetvis kan enskilda informanter kunna känna igen sina egna eller andras utsagor, dock är detta något som informanterna haft möjlighet att reflektera över före valet av medgivandet att medverka (Vetenskapsrådet, 1990).

3. BEGREPPSDEFINITION

I detta kapitel presenterar vi de huvudbegrepp som är centrala för vår studie. Dessa har definierats och förklarats ingående för att erbjuda läsaren en bättre förståelse.

3.1 Sexköp och prostitution enligt svensk lagstiftning

Sexköpslagen är en av åtgärderna som nämns i regeringens proposition (1997/98:55) Kvinnofrid. Denna behandlar i huvudsak åtgärder för att motverka våld mot kvinnor, prostitution och sexuella trakasserier i arbetslivet. Den finns under *Brottsbalken 6 kap 11 §* (SFS 1962: 700) och lyder:

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för köp av sexuell tjänst till böter eller fängelse i högst sex månader.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan. Lag (2005: 90).

Prostitution betraktas som ett socialt problem förknippat med utanförskap och misär. Oftast som ett beteende som fördöms, då det avsevärt avviker från det som anses vara normalt i det heteronormativa samhället (Eek, 2004). Benämningen sexhandel framställs i propositionen som synonym för begreppet sexköp (1997/98:55). Av den anledningen kommer vi att använda såväl begreppen sexhandel som sexköp som liktydiga. Hedin & Månsson (1998) framhåller att det finns två olika perspektiv på sexhandel där det ena, som är vanligt bland skandinaviska forskare, går ut på att denna sätter djupa och allvarliga spår för livet hos de kvinnorna som säljer. Prostitution ska därför förbjudas och att köpa sex ska dömas på samma premisser som allt annat våld män begår mot kvinnor. Den andra riktningen, vars företrädare främst finns i de europeiska länder som har en liberal sexhandelspolitik, till exempel Tyskland och Holland, menar att prostitution bör klassas som vilket annat yrke som helst och ska därför tillåtas (a a).

3.2 Könsmaktsordning

I vår studie använder vi begrepp som kön av språkliga skäl eftersom vi anser att det är svårt att ersätta det svenska begreppet kön med genus på ett konsekvent sätt. Men, samtidigt vill vi betona att orden har en och samma betydelse och betecknar socialt kön (Butler, 1993). Enligt Connell (2003) är begreppet kön något som produceras och återskapas genom praktiken, men är däremot inte något biologiskt determinerat eller fast. Samhällsarenan utgör den praktik där det genom såväl språk som handlingar upprättas och återskapas etablerade sanningar om hur kön ska betraktas. Dessa sanningar är föränderliga och varierar mellan olika kulturer och historiska sammanhang. Därmed är kön socialt och historiskt

konstruerat och inkluderar relationer präglade av makt. Den rådande könsmaktsordningen gestaltar mannen som samhällsnormen och kvinnan som underordnad (a a).

Connell (2003) framhåller att vi kulturellt och socialt kan urskilja en hegemonisk ordning som utformar och hierarkiserar olika maskulina identiteter. Den hegemoniska manligheten kan uppfattas som samhällets syn på hur den idealiska manligheten ser ut. I det västerländska samhället är detta traditionellt sett jämförbart med en vit, heterosexuell man ur medelklassen. Begreppet hegemonisk maskulinitet definieras som den konfiguration av genuspraktik som omfattar det för tillfället accepterade svaret på frågan om patriarkatets legitimitet, vilket garanterar mäns dominerande position och kvinnors underordning. Connell anser att den hegemoniska maskuliniteten upprätthåller både en könsmaktordning mellan män och kvinnor, men samtidigt även en hierarkisering mellan män. I den meningen återskapas patriarkatet genom att förhandlingar och tävlingar mellan olika maskuliniteter äger rum. Sålunda vidmakthålls könsmaktsordningen och hierarkin mellan maskuliniteter inordnar sig till nya situationer. Connell menar att i det moderna samhället är hierarkiseringen präglad av dominansförhållanden mellan olika grupper av män beroende på klasstillhörighet, sexualitet och etnicitet (a a). Å andra sidan betraktas det moderna samhället som jämförbart där både män och kvinnor omfattas av ett offentligt jämställdhetsideal. Detta inrymmer föreställningar om den jämställda mannen och den jämställda kvinnan inom alla samhällsarenor. Det är ett begrepp som är allmänt accepterat och bemöts inte med något större motstånd. Idealet för ett jämförbart samhälle förekommer ständigt i många politiska sammanhang. Begreppet benämns i lagboken, förarbetena till ett stort antal lagar, läroplaner och inte minst i föräldraförsäkringen. I alla dessa sammanhang framställs vårt samhälle som jämförbart och därmed följer en negligering av den rådande könsmaktsordningen (Eek, 2004).

3.3 Sexualitet

Foucault (1980) anlade ett socialkonstruktivistiskt perspektiv i sina resonemang, även kring sexualitet. I hans sista verk *Sexualitetens historia* (a a) uttryckte han betydelsen av att se sexualiteten som ett historiskt mönster och inte given av naturen. Foucault ifrågasatte det som av de flesta klassades som vedertagen kunskap, det vill säga att sexualiteten skulle ha varit förtryckt under den viktorska eran för att sedan 1900-talets senare del ha genomgått en slags frigörelse. Hans resonemang gick snarare i riktningen mot att sexualiteten inte alls varit förtryckt utan efter hand har kommit att bli mer användbar som medel för reglering, samt som kunskapskälla och har på så sätt blivit mer synlig. Enligt Foucault föddes sexualiteten ur en maktteknik som tidigare syftat till att reglera alliansen, det vill säga äktenskapet. Han beskriver olika strategier för att reglera sexualiteten, däribland psykiatriseringen av den perversa njutningen, det vill säga en patologisering av vad som anses vara sexuellt abnormt. Strategierna syftar inte bara till att reglera utan har även en normaliserande roll (a a). Även om det i dagens moderna samhälle diskuteras begreppet sex öppet på den allmänna arenan, så är den egna sexualiteten fortfarande något privat och skamligt (Eek, 2004). Foucault (1980) beskriver sexualiteten som en arena för maktutövning men samtidigt lika mycket som en arena för motstånd.

Laumann & Gagnon (1995) framhäver betydelsen av sexuella scripts för hur människor hanterar sin sexualitet. Dessa innebär att sexualiteten inte är en medfödd naturlig drift utan att individen lär sig sexuella handlingsmönster. Sexualitet är en social konstruktion likaväl som klass eller kön. Genom den

omgivande kontexten lär vi oss hur sex ska uppfattas och hur vår egen sexualitet ska betraktas. Det kan röra sig om allt från arbete, familj, vänner till olika religiösa uppfattningar eller traditioner och media. Mycket av det som finns runt omkring oss påverkar hur vi sätter gränser för vad som är normalt sexuellt beteende och vad som anses vara skamligt och tabubelagt. Uppfattningar om sexualiteten formas av såväl kulturella mer övergripande föreställningar som personliga erfarenheter och tillsammans leder de till svaren på vad vi kan tänka oss att göra sexuellt, med vem, vid vilka tillfällen, var och varför (a a).

4. TEORETISK BAKGRUND

Detta kapitel belyser de teoretiska utgångspunkterna som vår studie är uppbyggd på. Här har vi redogjort för de teoretiska tankesätt som utgör underlag för bearbetning och analys av empirin.

4.1 Socialkonstruktivism

Det råder tveksamheter inom forskningen huruvida det ska användas begreppet konstruktionism eller konstruktivism. I vår studie använder vi begreppet konstruktivism och för att använda det förfaringssättet har vi hittat stöd i den litteratur som vi finner som relevant (Wenneberg, 2001). Enligt det socialkonstruktivistiska förhållningssättet existerar inte sociala problem förrän någon definierat dem som sådana samt att dessa företeelser är problematiska och behöver avhjälpas. För att en företeelse ska utgöra ett socialt problem måste det betraktas som existerande och åtgärdbart. Fokus riktas till exempel på hur uppmärksamheten till fenomenet vuxit fram, vilka föreställningar detta inrymmer, vilka förebyggande åtgärder som förespråkas och till vilken bakgrund. Utifrån socialkonstruktivistisk synvinkel är det meningslöst eller nästan omöjligt att besvara frågan om ett socialt problem existerar objektivt, oberoende av vår definition. Inom socialkonstruktivismen studeras konstruktionsprocesser och därför är det inte aktuellt om den sociala företeelsen existerar oberoende av dessa. Emellertid framhålls att människor kan fundera på konstruktioner oavsett om problemet existerar i verkligheten eller inte. Detta innebär att oavsett om exempelvis könshandel som företeelse existerar kan det inte fångas i all sin komplexitet. Utan det som vi enbart kan studera är olika sätt att förklara, betrakta samt erfara problemet det vill säga dess olika konstruktioner. Socialkonstruktivismen ifrågasätter möjligheten till objektiv kunskap och framhåller att kunskapen är socialt konstruerad och kan därför inte avspegla sitt föremål på objektivt sätt. Utifrån det kan ett socialt problem definieras, beskrivas och förklaras på många olika sätt (a a).

Huvudsakligen fokuserar teorin på hur individen betraktar omvärlden. Loseke (1999) menar att människan genom att kategorisera ger företeelser mening och därigenom skapar den egna förståelsen av världen. Utifrån det socialkonstruktivistiska perspektivet har varje enskilt ord betydelse och ska beröras på allvar då orden utgör kategorier för olika sätt att förstå innebörden av dess kontexter. Dessutom framhålls att människor reagerar olika beroende på i vilka sammanhang de enskilda orden förekommer. Således måste det eventuella sociala problemet accepteras som sådant av en så kallad publik (audience) innan det slutligen blir betraktat som ett socialt problem. Detta inträffar genom att publiken först intalas om att företeelsen är ett sannolikt socialt problem. För att publiken ska bli övertygad om att den utgör ett problem är det nödvändigt att företeelsen uppfattas som omoralisk och därmed skadar individen (a a).

4.2 Diskursteori

Diskurs definieras som en referensram för tänkandet inom ett visst samhälleligt område. Begreppet innebär en samling uttalanden, i form av såväl text som tal, producerade i en specifik kontext vari regler kontrollerar vad som får eller inte får yttras (Bergström & Boréus, 2000). Emellertid delas uppfattningen mellan forskare som använt denna ansats om att det talade och det skrivna inte neutralt avspeglar vår omvärld utan spelar en aktiv roll i produktionen och utvecklingen av världen (Jørgensen & Phillips, 2000). Michel Foucault (1993) använder begreppet diskurs för att hänvisa till ett speciellt sätt att tänka på eller tala om ett visst tema som sammanförs av gemensamma utgångspunkter eller antaganden. Han framhåller att diskurserna används som en kontrollmekanism i samhället vilket syftar till maktutövning och kontroll över människor. Kontrollen utövas genom olika utestängningsprinciper exempelvis då det finns vissa saker man inte får tala om när som helst, på grund av ett förbud eller tabu kring en del ämnen. I samhället finns det även en expertdiskurs som endast ett fåtal privilegierade har tagit sig rätten att tala på ett visst sätt om vissa ämnen och kan därför bemötas endast av konkurrerande expertdiskurser. På så sätt menar Foucault att diskurserna används som ett verktyg för att förhindra eller begränsa vissa alternativa tanke- och talesätt. Dessutom framhåller Foucault att det finns åtskillnad mellan förnuft och vansinne som en utestängningsprincip där något ses som sjukt respektive friskt (a a), rätt eller fel som Bergström och Boréus (2000) förklarar det. Enligt Foucault (1993) är förbudet en av de mest bekanta utestängningsprinciperna. Det är ett spel mellan tre olika typer av förbud som korsar, stärker varandra och genom det grundar ett komplicerat nätverk i ständig förändring. Ett sådant komplext nätverk skapas inom såväl sexualitetens som politikens områden. Dessa tre förbud är att enskilda individer *inte får säga allt, inte kan tala om vad som helst och inte vem som helst kan tala om vad som helst* (a a s.7). Genom de förbud som diskursen drabbas av avslöjas kopplingen mellan begäret och makten. Diskursen blir i detta sammanhang begärets objekt.

En annan aspekt av diskurs är strukturalistisk och poststrukturalistisk språkfilosofi som utgår från att vi får tillgång till verkligheten genom språket. Det framhävs att språket inte skildrar verkligheten utan är en medverkande faktor i skapandet av den. Språkbruk är en social aktivitet där identiteter och relationer bildas genom språket, men även vårt perspektiv på världen skapas genom språket, vilket innebär att språk inte kan vara ett neutralt verktyg för interaktionen. Språket skapar enbart tillfälliga speglingar av verkligheten vilka förändras i enlighet med befintliga diskurser. När en händelse placeras i ett meningsgivande sammanhang används olika perspektiv och diskurser av samma händelse som utgångspunkt. De befintliga diskurserna visar på olika handlingsmönster som i sin tur genererar olika sociala konsekvenser (Bergström & Boréus, 2000).

4.3 Makt och motstånd

Som vi nämner ovan, framhäver Foucault (1993) förhållandet mellan makt, diskurs och ideologi i relation till samhällssystemet. Samhället är uppbyggt på det sättet att det tillåter att individerna både utövar makt och underordnas den. Enligt honom är inte makt en egendom utan tekniker och strategier. Makten verkar genom olika diskurser i syfte att skapa vedertagna uppfattningar om olika fenomen. På så sätt är maktrelationerna anslutna med andra relationer som exempelvis sexualitet, produktion och så vidare. Därför kan inte maktrelationerna lokaliseras mellan enbart stat och medborgare eller mellan olika klasser. Utan maktmekanismen finns alltid i samhällsstrukturen och fungerar som ett nätverk

som är ständigt närvarande. Det finns en sammankoppling mellan makt, kunskap och teknologi som rör disciplin, lagens efterlevnad och övervakning. Dock understryks att makt och kunskap inte är identiska eftersom om de vore identiska skulle det inte finnas någon relation eller något problem att studera. Kunskapen är beroende av makten och sökandet efter kunskap förkroppsligas i vetenskapen, domstolarna och medierna. Att leva i marginalen, det vill säga utanför maktens strukturer, är enligt Foucault ett sätt att undvika maktens krafter. Där det finns makt finns det kamp som möts av motstånd. Foucault menar att det finns ständigt spänning mellan maktrelationerna. Det skapar i sin tur nya möjligheter till motstånd. Motståndet kommer underifrån, är flexibelt och uppfinningsrikt och på samma sätt som makten kan använda olika mekanismer (a a).

4.4 Intersektionalitet

Lykke (2001) menar att intersektionalitetsperspektivet innebär att förståelsen av kön kräver att olika makt- och identitetsordningar tänks som interagerande. Kön måste ses i förhållande till faktorer som klass, etnicitet och sexualitet. Författaren menar att intersektionalitet är ett alternativ till den genusvetenskap som hittills konstruerar kön utan att ta hänsyn till den ojämlikhet som grundas på föreställningar om "ras", klasstillhörighet och nationella gränser. Det första problemet som möter dem som vill diskutera skillnader är att skillnader förutsätter likhet. Om det är skillnad mellan män och kvinnor så måste det vara likhet mellan kvinnor och kvinnor. På samma sätt måste män vara lika män för att det ska finnas någon giltighet i att tala om skillnader mellan män och kvinnor. Dessutom är det problematiskt att utgå från att en könstillhörighet innebär likheter som just könet för med sig. Alla kvinnor delar inte samma mål och intentioner lika lite som män gör det och ändå grupperas kvinnor ofta som om de vore en given kategori. Vi förväntas likna de som är av samma kön som oss själva, även om detta är vår enda gemensamma nämnare. Lykke betonar att det är viktigt att förstå att det finns stora skillnader mellan olika människors liv trots att de betraktas som lika i något avseende (a a).

5. FORSKNINGS- OCH KUNSKAPSLÄGE

I detta kapitel kommer vi att belysa de två motsatta teoretiska perspektiv på sexköp. Den ena förespråkar den syn som finns i den svenska abolitionistiska hållningen medan den andra inbegriper en kritisk hållning till det synsätt som sexköpslagen grundas på. Den förstnämnda utgörs främst av Sandells bok *Könsköparna* (1996) medan det andra perspektivet täcks av Östergren (2003, 2006) och Kulick (2005). Dessutom ger vi en övergripande beskrivning av hur begreppen sexköp- könshandel, prostitution och sexköpslagen har behandlats i såväl den allmänna debatten som forskningen.

5.1 Den abolitionistiska hållningen

5.1.1 Lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster

I förarbetena till lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster (prop. 1997/98:55) framhålls att prostitutionen är ett stort samhällsproblem som medför allvarliga skador för såväl den enskilde som samhället. Enligt propositionen förekommer ständigt en omfattande kriminalitet av olika slag omkring de prostituerade, exempelvis narkotikahandel, koppleriverksamhet och misshandel. Det konstateras att den prostituerade i allmänhet lever under besvärliga sociala

förhållanden. Av propositionen framgår att utifrån dessa utgångspunkter anses det vara en viktig samhällsangelägenhet att åtgärder vidtas för prostitutionsbekämpning. Genom införandet av förbud mot köp av sexuella tjänster skall samhällets inställning i frågan markeras. På samma sätt anses att ett förbud även ska kunna effektivisera arbetet med bekämpning av prostitutionen och dess skadeverkningar. I fråga om de svårigheter som kan förutses vad gäller kontrollen av efterlevnaden av förbudet, framförs i propositionen att kriminaliseringen av köp av sexuella tjänster och den risk för att hamna i en polisutredning som detta innebär, bör sannolikt vara tillräckligt avskräckande för att förbudet skall vara effektivt (a a). Risker att hamna i en polisutredning visar sig emellertid i realiteten inte vara så stora. I Malmö Tingsrätts arkiv går det exempelvis enbart att finna åtta fall sedan lagen trädde i kraft 1999. I ett antal av dessa fall ogillades dessutom åtalet.

5.1.2 Könshandeln som ett uttryck för patriarkatet

Enligt Sandell (1996) möjliggörs och underblåses sexhandeln av de latent attityder angående köns jämsliddhet som finns i samhället. Connell (2003) framhåller att könsmaktsordningen är patriarkal och den innebär att kvinnor är underordnade män på många olika sätt i samhället, till exempel har de mindre makt och lägre löner. Samhället baseras på en heteronormativ ordning som till största del utgår från vad heterosexuella, vita, medelålders män tycker verkar rimligt, möjligt och moraliskt. Prostitutionen blir i detta hänseende möjlig och till viss del tillåten i ett patriarkalt samhälle, där män anses ha högre värde än kvinnor. Det finns en manlig dominans på många olika arenor i det svenska samhället och detta gäller även inom könshandeln. Visserligen förekommer att män säljer sina kroppar till andra män, dock är antalet kvinnor som prostituerar sig och manliga heterosexuella sexköpare fortfarande mycket större (SOU, 2003). Likaledes som Sandell (1996) för Hedin & Månsson (1997) resonemanget om att prostitution förklaras som en växelverkan mellan övergripande strukturer i samhället och vissa personliga faktorer. De menar att mannens överordnade ställning också sträcker sig till sexualitetens område och eftersom de traditionellt sett ser sig som mer värda än kvinnan är det inte heller mer än rätt att han kan köpa hennes kropp.

5.1.3 Vem köper sex?

Som underlag för att beskriva män som köper sex har vi använt två olika undersökningar. I den första, boken Könsköparna (1996), har Sandell med flera gjort kvalitativa strukturerade intervjuer med 40 män som har köpt eller köper sex. Den andra, den statliga rapporten Solitärer (1990), baseras främst på 17 kvalitativa halvstrukturerade intervjuer med sexköpare gjorda av Andersson-Collins. Undersökningarna visade att män som köper sex är inte en homogen grupp, utan finns bland alla samhällsklasser, yrken och bakgrunder. De skiljer sig inte i socioekonomiskt hänseende från andra män. Det rör sig inte om män som ter sig avvikande för andra eller som lever i samhällets utkanter. I Sandells (1996) undersökning är männens medelålder 45 år. Hälften arbetar och lika många är gifta eller sambo och har barn. Hälften är ogifta, skilda eller änklings. En fjärdedel av männen hade sin första samlags erfarenhet med en prostituerad och över hälften har köpt/eller köper sex regelbundet. Tre fjärdedelar köper samlag och drygt hälften av dem skulle sluta köpa över huvud taget om någonting i deras liv förändrades. Mindre än hälften av männen har berättat för någon om sina prostitutionsbesök och en tredjedel tillhör risk för smitta gruppen vilket oftast innebär att de inte alltid använder kondom. Många av de män som har låtit sig

intervjuas berättar att deras syfte har varit att de vill nyansera bilden av torsken som utnyttjar kvinnorna på gatan. Sandell menar att köpa tjänster av prostituerade handlar inte bara om sex, utan är ett beteende som inte kan separeras från det övriga livet för männen i undersökningen.

Sandell (a a) har vidare hittat tre huvudteman för sexköpen där det första är att många av männen har svårt att få ihop kärlek, närhet och sexualitet till en helhet. Det andra är fantasi och verklighet där sexköpet blir en flykt från en bister realitet. Den sistnämnda benämner författarna orrspel och detta innefattar vilken kontakt männen lyckas få med kvinnor och vilket förhållningssätt de har till sin manlighet. En duktig orre kan spela det sexuella spelet mellan könen till fullo men han gör detta tvångsmässigt eftersom hans manlighet ständigt måste bekräftas. En usel eller vingklippt orre däremot har dålig självkänsla och undviker ofta helt att närma sig kvinnor av rädsla för att bli ratade. Om de alls vågar ta kontakt med det motsatta könet gör de ofta detta med en närmast desperation som kan te sig skrämmande (a a). Andersson-Collins (1990) nämner även två andra faktorer som är av vikt vid köpet där den första är den kravlöshet som finns i mötet mellan köparen och säljaren. Den andra faktorn är den ensamhet som Andersson-Collins menar att hon har stött på i de flesta intervjuerna. Denna har tagit sig skilda uttryck och beskrivits på olika sätt men har för många av männen varit en konstant följeslagare.

5.2 En mer kritisk hållning

5.2.1 Den patologiserade sexköparen

Kulick (2005) har ett annat perspektiv på könshandel och vill i artikeln *400 000 perversa svenskar* rikta uppmärksamhet på att Sverige sakta men relativt säkert håller på att byta det som Foucault (1980) kallar för sexualitetsmönster. Den ledande diskursen för könshandel i Sverige kommer från en hegemonisk radikalfeminism vars förespråkare hävdar att all prostitution är förnedrande för kvinnor och därför ska denna förbjudas. Denna feminism hävdar att prostitution endast är möjlig i ett patriarkalt samhälle. Detta synsätt har lett till att Sverige har några av Europas strängaste sexlagar och bland annat bidragit till sexköpslagen genomförande. I samband med att denna trädde i kraft bedrevs en kampanj av regeringskansliet där huvudtesen var att var åttonde svensk man någon gång betalat för sexuella tjänster. Syftet var att skapa en motpol till den goda sexualiteten som nu ska växa fram. Kulick menar att det i Sverige håller på att skapas en nationell eller offentlig sexualitet där det ideal som framställs av myndigheter, politiker och massmedia är sex mellan två jämställda vuxna människor. Allting som går utanför denna ram anses vara avvikande. Hit hör sexköpande män.

Kulick forskar inom queerteorier och dessas främsta uppgift är att undersöka hur fenomen blir obegripliga och han menar att det är just detta som håller på att hända i synen på de sexköpande männen. Från att under -60 och -70-talen ha ansetts vara normala män som ibland köper sex har de nu blivit en art för sig där deras sexualitet som tidigare ansetts vara ett beteende nu har blivit deras identitet. Det har helt enkelt skapats en ny kriminaliserad grupp i samhället och det har blivit ett politiskt mål att patologisera sexköparen. Denna syn förmedlas av bland annat akademiker och socialarbetare som får betalt av staten för att minska prostitutionen. Ett talande exempel på detta, menar Kulick (a a), är boken *Köpsköpare* (Sandell, 1996) där de män som köper sex beskrivs som avvikande

och i någon mening psykiskt störda. Kulick (2005) menar att det enligt Sandell (1996) utgör en omöjlighet för normala och välanpassade män att köpa sex. I boken *Köpslag* finns också en syn på att sex med nödvändighet måste höra samman kärlek för att vara sund, det vill säga för att ingå och vara en accepterad del av den goda sexualiteten. Genom att kriminalisera könshandeln stigmatiseras sexköparen som en person som bör bestraffas för sitt beteende och dörren för en dialog om sexuell mångfald slås igen, menar Kulick (2005).

5.2.2 *Synden ideologiserad*

Östergren ställer sig i uppsatsen *Synden ideologiserad* (2003) och boken *Porr, horor och feminister* (2006) kritisk till den process som ledde fram till att sexköpslagen kunde träda i kraft. Hon menar att det finns flera paradoxer i den argumentering om prostitution som politikerna använde i debatten kring lagändringen. Den första motsägelsen hon tar upp gäller prostitutionspolicyns innehåll som hon menar baseras på åsikten att könshandeln skulle vara en omöjlighet i ett jämställt samhälle. Denna tanke kommer från radikalfeministiskt håll och är synonym med att prostitution är en del av mäns våld mot kvinnor och måste därför förbjudas. Något annat vore ett hot mot jämställdheten.

I prostitutionspolicyn träder bilden av samma *goda* sexualitet som även Kulick (2005) nämner tydligt fram. Östergren (2006) menar att denna har sin grund i en viss essentialism där grundtanken är att kvinnor vill ha en viss typ av sex och denna hör hemma i en heterosexuell tvåsamhet där en genuin gemenskap utgör grunden. Kärlek och sex kan inte separeras. Östergren menar att denna syn på kvinnlig sexualitet är traditionell och därför inte förenlig med att sälja sin kropp. Mäns sexualitet fungerar inte på samma sätt och de anses ha en förmåga att isolera denna från övriga känslor. De kan också ha svårt att kontrollera sin sexualitet och detta måste kvinnor skyddas från. I den goda sexualiteten finns en själslig dimension och utan denna anses sexet vara avvikande. Mycket i den svenska prostitutionspolicyn handlar egentligen om en sexualmoral som härstammar från religiösa föreställningar om samlevnad. Detta har, enligt Östergren, en negativ klang. Därför hävdar förespråkarna idag istället att könshandel inte är förenligt med jämställdhet, något som de flesta ser som något positivt och modernt. Idag anses det exempelvis vara en självklarhet, och därmed en hegemoni, att män genom att köpa sex av kvinnor förtrycker dem och utövar våld mot deras kroppar. Med denna nya ideologi försöker staten få kontroll över synden och på detta sätt är det lättare att få makten över diskursen, menar Östergren (a a).

Den andra paradoxen rör Sveriges hållning i prostitutionsfrågan jämfört med många andra europeiska länder som går mot en allt mer liberal utveckling. Östergren (2006) menar att det finns en svensk samstämmighet i debatten om att sexhandeln är förkastlig som hon ställer sig frågande till. Hon menar att bara ett fåtal har lagt rabarber på hela diskursen runt könshandeln och att de som har åsikter som inte är politiskt korrekta snabbt motas ut i kylan. Exempelvis får de som säljer sex och är nöjda med detta inte komma till tals i debatten. Detta gäller såväl statliga rapporter som media. Flera av informanter hävdar att deras åsikter förvrängs av media för att bättre passa i debatten och att de enda sexsäljare som får komma till tals är de som mår dåligt av sitt leverne eller de som har slutat och tar avstånd från sina gamla liv. Detta är enligt Östergren ett sätt av politikerna att omyndigförklara sexsäljarna. Helt i enlighet med den hegemoniska synen på könshandel som finns i Sverige vill också politikerna se den svenska policyn som en förebild för de europeiska länder som inte har kommit lika långt det vill säga

har en liberal könshandelspolitik. Det ingår som en del av den svenska identiteten att vara moraliskt överlägsen andra. Östergren menar att de finns en syn bland svenska politiker att Sverige är ett föregångsland när det gäller jämställdhet. Eftersom prostitutionen anses vara ett hot mot denna kan därför Sverige ses som ett moraliskt föredöme i EU (a a).

Den slutliga paradoxen som Östergren (2006) tar upp för att sexköpslagen är till för att skydda kvinnorna som säljer sex. Men de undersökningar som har gjorts sedan lagen trädde i kraft visar inte på några förbättringar utan att livet snarare har blivit svårare, stressigare och mer riskfyllt för de kvinnor som ska skyddas. Exempelvis blir de i högre grad vräkta från sina arbetslokaler än tidigare vilket gör att de har blivit hänvisade till gatan som innebär en farligare miljö. Hon har personligen tagit parti för sexsäljarna eftersom hon menar att de ständigt har blivit förbisedda i debatten som gäller deras levebröd.

6. REDOVISNING AV EMPIRI

I början av detta kapitel presenterar vi inslag av diskussionerna som vi hämtat från de aktuella internetforumen. Sedan ger vi en sammanfattning av de intervjuer som vi gjort med manliga sexköpare via e-mail. Slutligen presenterar vi en konklusion av intervjun med de två professionella socialarbetarna.

6.1 Diskussioner mellan manliga sexköpare på Internet

Utifrån diskussionerna mellan manliga sexköpare på Internet har vi valt ett fåtal som berör ämnet sexköp och sexköpslagen. I metoden nämnde vi att språket på dessa sidor är ganska sexualiserat och detta beror på att vi främst besökt så kallade heta arenor. Anonymiteten på dessa sidor gör att deltagarna har möjlighet att uttrycka sig på ett sätt som går utanför de rådande samhällsdiskurserna om sexualitet utan att behöva vara rädda för stigmatisering (Daneback, 2006). Som vi redan framhållit, har förutom manliga sexköpare även kvinnliga sexsäljare, så kallade eskorter medverkat i diskussionerna. I redovisningen av vårt material har vi huvudsakligen tagit i beaktande diskussionerna mellan männen. Av avsevärd betydelse är att framhålla att utifrån de diskussionerna som vi har granskat, har gemenskap och enlighet mellan såväl männen som de kvinnliga eskorterna varit kännetecken som sammanför resonemangen. Vi har tecknat de meningar som är direkt tagna ur den originaltexten med kursiv skrivstil med ändamål att å ena sidan fånga det viktigaste i texten och å andra sidan erbjuda läsaren en mer verklig inlevelse.

6.1.1 Frivillighet eller tvång

Diskussionen handlar om huruvida kvinnor som säljer sina kroppar är tvingade till att göra detta eller inte. Det som uppenbarligen framkommer är att männen talar om prostituerade i termer av *flickor*, dock inte kvinnor. Majoriteten av männen som diskuterar ämnet framhåller att flickor som prostituerar sig oftast har frivilligt valt det. De betonar tydligt att det finns skillnad mellan prostitution och trafficking. Därmed blir handeln med flickor som frivilligt säljer sina kroppar helt acceptabelt och oproblematiskt för dem. Vissa skulle anmäla om det uppenbarligen framkommer att någon flicka är utsatt för tvång. Många yttrar sig om att det är ofattbart och därmed onödigt att vara så sträng mot ”vanlig frivillig” prostitution: *Sexköparen, som vanligtvis är en man, vill INTE träffa en kvinna som*

är tvingad att jobba med prostitution. Många av de manliga sexköparna menar att lagen tillåter att kvinnor prostituerar sig och i de flesta fall gör de det frivilligt. Därutöver, framhäver männen att tjejerna tjänar pengar på att sälja sina kroppar och njuter på samma sätt. De vanliga frivilliga flickorna som prostituerar sig är, enligt männen oftast *kåta på pengar*. I det sammanhanget utvecklas diskussionen om vem som utnyttjar vem. Här uttrycker männen att de blir förbannade då politiker och feminister framställer det som att sexsäljare (som oftast är kvinnor) blir utnyttjade av sexköpare. Hur kan detta komma sig då kvinnorna väljer själva att sälja sina kroppar för att få betalt, undrar de manliga sexköparna? Enligt männens uppfattningar, kan inte detta betraktas som någonting ofrivilligt: *Jag kan ICKE förstå hur det är möjligt att det finns en lag i Sverige som förbjuder sexköp. Hur fan kan det komma sig att två människor som har en överenskommelse som BARA berör dom själva ska bli överkörda av en myndighet?* De menar att flickor som prostituerar sig frivilligt inte är utnyttjade. Vidare framhåller männen att om flickorna inte skulle vilja göra detta, som det vore ofrivilligt, hade de aldrig utfört en sådan handling. I diskussionen jämför de Sveriges sexpolitik med Danmarks och dessutom påpekar att det faktiskt inte finns någon skillnad mellan tjejerna i Sverige och Danmark. Utan att en tjej som säljer sexuella tjänster skulle skratta åt om man skulle berätta att hon är utnyttjad.

När jag bodde i tyskland hade jag 2 tjejkompisar som jobbade på bordell helt vanliga gulliga tjejer som själv valt det. Båda hade bra utbildning men dom tjänar mer som glädjeflickor samt har mer fritid. Dom hade ordnade hemförhållanden och levde som vanligt folk. Alla människor är olika och jag önskade vi hade haft bordeller i Sverige med. Däremot skall man sätta in resurser på att stoppa handeln med tjejer som tvingas till det, för allt som ej sker på frivillig basis är naturligtvis fel och inga tjejer skall behöva må dåligt p.g.a att svin våldför sig på dom.

Däremot görs det i diskussionerna skillnad när det gäller taffiking, det vill säga då en flicka är tvingad till prostitution: *Om vi lägger trafficking och "slavhandel" till sidan, för det är något helt annat, så blir INTE kvinnan utnyttjad.* Diskussionen utvecklas så att uppmärksamhet riktas mot trafficking och flickor som är tvingade till att sälja sina kroppar. Begreppet prostitution nämns inte mycket, utan männen talar om de *tvingade* flickorna och deras förhållanden. En vanlig åsikt är att de kvinnor som tvingas till prostitution kommer från misär där de nästan svälter till döds. Det finns dock inte en enhetlig uppfattning mellan männen om huruvida dessa flickor är tvingade eller inte. Vissa anser att de är försiktiga vad gäller trafficking, men andra däremot menar att även då har flickorna möjlighet att tjäna pengar: *Men dom har ju åtminstone som alternativ att leva i nöd och svälta, eller bli uppraggade av män och tjäna pengar. Hur många är det som bryr sig om deras män som jobbar i gruvor i odrägliga förhållanden. Många av dessa flickors män har t.o.m. önskat att deras fruar skall jobba som prostituerade utomlands.... är dom TVINGADE?* Enligt ett antal män, så är inte flickor som råkat ut för trafficking tvingade, då de skulle göra samma sak frivilligt med tanke på de omständigheter de kommer ifrån. De menar att eftersom det inte är olagligt att prostituera sig i Sverige, så hade dessa tjejer ändå kommit hit frivilligt och då hade det inte betraktats som något större problem menar vissa.

6.1.2 Vanlig frivillig prostitution

Vissa av männen anser prostitutionen är världens äldsta yrke, finns ÖVERALLT i världen och dessutom är frivillig: *Det finns således inget behov alls av att vara*

sträng mot vanlig frivillig prostitution det löser inga problem snarare skapar nya! Många är irriterade på den svenska lagstiftningen som de menar är präglad av radikalfeministiska synen på prostitution som betraktar mäns och kvinnors sexualitet väldigt snett. De flesta är emot den svenska lagstiftningen eftersom de ser sexköpens aktörer som: *helt vanliga människor som är i behov av sex och sex i den form där bägge parterna har lust och njuter.* I den här diskussionen framhåller de kvinnliga eskorterna att *den största gruppen prostituerade i Sverige är helt vanliga män och kvinnor som arbetar helt frivilligt och med stor lust.* De utgör en *elit* som varken är *drogmissbrukare* eller *offer för sexuella övergrepp.* Deras krav är att bli betraktade som *vanliga frivilliga sexarbetare* och inte som tvångsprostituerade och stigmatiserade. Männen som diskuterar här anser att människor som köper sexuella tjänster inte är några *våldsamma galningar i behov av att utnyttja eller trycka ner någon.* Utan eftersom samhället utgår från att de skulle vara sådana så har de kriminaliserats.

6.1.3 Sexköpslagen

Slopa sexköpslagen den har absolut ingen verkan mot kriminella nätverk som sysslar med trafficking. Genom att förbjuda köp av sexuella tjänster, har enligt männen inte några problem lösts utan däremot skapats nya. Sexköpslagen, som är ett resultat av att den radikalfeministiska synen, har, menar de, gjort situationen mycket värre för den mest utsatta gruppen av de prostituerade. Numera finns det större risk för kvinnor att råka illa ut eller mista sitt liv då såväl kunderna som kvinnorna lever utanför lagen. Männen framhåller att varken prostitutionen eller trafficking har minskat efter införandet av förbudet att köpa sexuella tjänster. Enligt männens uppfattning hjälper inte lagen tjejer som är utsatta och far illa och genom att kriminalisera har socialtjänsten begränsad översikt på den utsatta tjejens verksamhet. Endast ett fåtal av männen som diskuterar ämnet förhåller sig positivt till sexköpslagen och anser att lättnader i sexköpslagen skulle innebära fler prostituerade och dessutom fler traffickingoffer.

Har ni märkt att vad som helst omoraliskt eller t.o.m. hälsovådligt blir HELT LAGLIGT bara man får SKATTEPENGAR från det. Om man INTE lyckas få skattepengar från det, så är det garanterat FÖRBJUDET! Utifrån den här diskussionen framkommer att köp av sexuella tjänster inte riktigt är kriminellt, även om det betraktas så i samhället. Männen är överens om att prostitutionen som försiggår i Sverige är frivillig och att lagen är onödig. I diskussionen görs en skillnad mellan *vanliga män* som enbart vill få ett *vanlig skön mjuksex* och subkriminella ekonomiska intressegrupper som vill tjäna pengar på att tvinga flickor i prostitution (genom trafficking). Återigen framhålls att lagen bör ändras på så sätt att den omfattar endast de som sysslar med kriminella nätverk och inte *vanliga män* som är ute efter *vanlig mjuk sex.*

6.1.4 Blåneka

Jag tror risken är mycket liten. Skulle snuten ta mig skulle jag givetvis blåneka. Den här diskussionen handlar om hur stor risken är att bli tagen och hur man går tillväga för att slippa straff. Här framställs olika strategier för att undvika att bli tagen av polisen. Diskussionen är enhetlig och de män som diskuterar är överens om att alltid blåneka i förhör: *I förhör ska man ALLTID blåneka. Det är snutarna/åklagarna hela bevisbördan ligger på. Dessutom brukar inte straffet bli särskilt mycket värre även om man till slut blir överbevisad.* Enligt det som framkommer i diskussionerna är risken att bli fälld minimal. En av strategierna är också att ha en förberedd *story* att *anledningen att jag står med 2500:- i näven*

och ger till dig var att jag skulle köpa din TV eller vad? Tja, ni förstår nog vad jag menar. Vidare rekommenderas att alltid ringa från ett oriktigt telefonnummer, det vill säga ett oreggat kontantnummer. Även om man blir tagen, så är straffen inte särskilt hårda. Männen uppmuntrar varandra att det inte finns anledning att vara oroliga då risken att bli tagen och straffen är minimala: Kan inte nog säga att den svenska polisen är värd spott och spe som bara vågar ge sig på horköpare, snorungar med trimmade mopeder o dyl. Riktigt hårda kriminella skiter de på sig om de möter...

Vidare, menar vissa, finns det ingen risk att besöka en eller få besök av en etablerad eskorttjej, då polisen inte har någon spaningsverksamhet på några etablerade tjejer som arbetar ensamma: ...*det säkraste är att besöka en vanlig svensk escorttjej som har en egen lägenhet eller motsvarande lokal. Miljön ska vara mysig och trevlig med duschmöjligheter. Däremot anses det vara riskabelt att plocka upp tjejer på välkända s.k. horstråk eller att besöka "bordeller" med öststadstjejer. Att plocka upp tjejer från gatan anses vara mer riskabelt. Förutom det är det även problematiskt att hålla hemligt för den andra kvinnan i mitt liv om det börjar droppa ner kuvert från farbror blå och tingsrätten i lådan. Samtidigt som oreggat kontantnummer är en lösning för att hålla sig skyddad av polisen, utgör dessutom ett hinder eftersom detta ogillas av tjejerna på grund av deras säkerhet.*

6.1.5 Mindre kriminellt, mer utsatt

Hej alla bröder! I de flesta diskussionerna kallar männen sig för bröder. När diskussionen om kriminalitet kommer upp, är alla överens om att de faktiskt inte riktigt är kriminella utan att det är lagstiftningen som det är fel på. Vissa framhäver att de är lite kriminella ändå, men att det inte är någonting som skulle vara farligt eller skadligt på något sätt. Utan de uppfattar sin situation som sexköpare som utsatt: *Jag skulle lätt välja en tjej som skrev i sin annons att hon förstod min situation som "kriminell" och att hon gärna hjälper mig att lösa det.* Männen framhåller att såväl de som tjejerna befinner sig i en utsatt situation. Den utsatta situationen innebär risk för männen att bli tagna genom exempelvis besök hos en tjej som säljer sex eller spaning av polisen på internetsidan. I den här diskussionen frågar manliga sexköpare kvinnliga sexsäljare om hur de kan medverka för att göra det säkrare för en kund. Tjejer svarar att de inte behöver vara oroliga om de är *vanliga män*. Dessutom får inte polisen bedriva sådan spaningsverksamhet på Internet, anser tjejerna. Risken för tjejerna innebär att utsättas för våld. För att skydda sig, har tjejer ett separat forum där de diskuterar olika ämnen, bland annat varnar varandra från olika kunder: *tjejerna varnar varandra för puckon.* De förklarar att som tjejer är de en utsatt grupp, särskilt nya tjejer som känner sig väldigt utsatta måste diskutera detta med mer erfarna.

6.1.6 Den genomsnittlige torsken (sexköparen)

Den här diskussionen utvecklas utifrån två motsatta resonemang. Majoriteten av deltagarna har positiv inställning av den manlige sexköparen. *Jag är anställd på Rosenbad, på Justitiedepartementet för att vara mer exakt. Tidigare har jag jobbat som åklagare och hovrättsdomare.* Utifrån diskussionen framkommer att definitionen av den *patologiska manliga torsken* är förvanskad och överdriven. Enligt människans uppfattningar är största gruppen av manliga sexköpare ändå *ganska vanliga människor*. En majoritet av männen anser att den allmänna bilden av sexköparen som framställs i media inte stämmer överens med verkligheten. De betraktar sig inte som *snuskiga gubbar*, utan är helt *vanliga människor* som har en

bra utbildning, familj och har sysselsättning inom branscher på högre nivå. Resonemanget är inte riktigt enhetligt då ett litet antal, mestadels kvinnliga deltagare, anser att torsk är: *alltså vidriga typer som är uppfödda på en diet av porr, har hela datorn full med bukakke-porr och kvinnor som deep-throatas och äter sperma som filmjolk, svettiga karlar som försöker intala sig själva att hororna "vill det själva" och blir dumagressiva om de får mothugg*. Emellertid finns det ett fåtal män som har samma inställning till den manliga sexköparen.

6.2 Internetintervjuer med manliga sexköpare

Vi har sju intervjuer med män som har köpt eller köper sexuella tjänster. Här ger vi en sammanfattning av det som har framkommit av intervjuerna. För lättare förståelse för läsaren har vi delat texten i olika stycken och angivit titel på varje enskilt. Med kursiv skrivstil har vi skrivit de meningar som är direkt citat. Männerna som har medverkat i intervjuerna är mellan tjugofem till fyrtio år gamla. En minoritet av dem anger vilken slags sysselsättning de har och även civilstånd. Vissa har familjer och barn, vissa ligger i skilsmässa och andra är ensamstående. De flesta uttrycker sig väl och genomtänkt med ett språk som enligt oss är mer accepterat i samhället än det språk som används på de internetsidor vi varit ute på. Detta kan bero på att de inte längre befinner sig i det tillåtande klimatet på de heta arenorna utan har gått över till en mer skyddad arena där andra språkregler gäller (Daneback, 2006).

6.2.1 Din personliga åsikt om sexköpslagen

Vad gäller männens individuella ståndpunkter till förbudet mot köp av sexuella tjänster, har i alla intervjuer framkommit en mer negativ inställning till lagen. Männerna är tveksamma till lagen och anser att lagen ska tas bort. De menar att lagen inte verkar vara genomtänkt eftersom den modellen finns endast i Sverige och inverkar enbart mot män. *Jag anser att lagen ska tas bort. Den slår fel eftersom den bara kriminaliserar ena parten*. Enligt männens uppfattning så är lagen ett *krångligt ingrepp i mänskliga fri- och rättigheter*. De menar att lagen är helt verkningslös och skickar två motsatta budskap och en man menar: *att en tjänst som är tillåten att sälja är förbjuden att köpa. I ett tillräckligt moralpanikdrabbat samhälle blir det väl förbjudet att som man köpa massage, hårklippning och andra liknande kroppsnära tjänster*. Genom att införa lagen har samhället misslyckats med syftet, *antingen är det lagligt eller så är det inte*. De menar att prostitutionen har alltid funnits i alla samhällen och det vore omöjligt att Sverige skulle lyckas att förbjuda den. I grund och botten handlar prostitution om att sälja och köpa en vara, *oavsett att "varan" är något annorlunda*. Enligt männen handlar det om en *överenskommelse* mellan två vuxna personer och det borde inte angå någon utomstående. En vanlig åsikt är att samhället har genom sexköpslagen blundat och förnekat prostitutionen... *dra en påse över huvudet och låtsas som om det inte finns längre bara genom det faktumet att lagen förbjuder det*. Därutöver, menar en respondent, gör inte lagen någon skillnad mellan frivillig eller påtvingad prostitution, det vill säga om man köper sex av *en självständig tjej eller en tjej som är avlönad eller kanske tom oavlönad som jobbar pga av hot*.

6.2.2 Påverkan

Införandet av förbud mot köp av sexuella tjänster har i viss mån påverkat endast ett litet antal av de manliga intervjurespondenterna. Majoriteten av männen framhåller att lagen inte på något sätt har påverkat deras sexköp. Tre av männen svarar att de aldrig har köpt sexuella tjänster före lagen trädde i kraft. Det finns en enhetlighet mellan de män som har påverkats av lagens införande om att de är mer

försiktiga med hur de tar kontakt, var de utför handlingen och med vem. *Lagen är inget hinder egentligen även om jag undviker att besöka lägenheter med utländska tjejer. Detta skulle jag dock ha gjort oavsett lagen eller inte. Jag söker mig till svenska tjejer som jobbar självständigt och utan någon typ av hallick som finns bakom (hoppas jag). På detta vis undviker jag också (än så länge) att riskera att åka dit. Polisen satsar sina resurser främst på trafficking från öststaterna vad jag förstår. Vidare framhåller de manliga sexköparna att lagen har påverkat dem på så vis att de är vaksamma på att hålla det hemligt. Det har gått under jorden mera, typ mera hemligt allt! Det e nu mera spännande att göra det här, och skönt osså! Männen anser att somliga som är försiktiga, seriösa och därmed diskreta undgår oftast fällor. Inte alls egentligen mer än ökat oron i samband med köpet för att hamna i ett tillslag av någon sort med mycket privat att förlora på en polisutredning. Däremot finns det manliga sexköpare som yttrar sig om att de inte har påverkats på något sätt, utan till varje pris måste träffa en kvinna oavsett vad lagstiftningen förespråkar. Enligt männens mening har lagen påverkat tjejerna som numera är mer toleranta mot anonyma män. Tidigare skulle en person som ville vara anonym fått kalla handen direkt.*

6.2.3 Konsekvenser av lagens införande

Har påskyndat uppkomsten av nya metoder (internet) för försäljning av sexuella tjänster. De manliga respondenterna menar att lagen har varit effektiv mot gatuprostitutionen. Enligt deras mening har syftet med lagstiftningen varit att minska prostitutionen som sker på gatan. Det finns ett enhetligt svar på att lagen har resulterat i att minska gatuprostitutionen. Däremot framhåller de manliga sexköparna att lagen har öppnat ett nytt forum för försäljning och köp av sexuella tjänster. Är väl tveksam till lagens effekt. Sedan blev det ju en naturlig övergång att när lagen trädde i kraft var Internet på väg att ta över som förmedlande forum vilket gjorde att torskarna försvann från gatan... Att sedan samma handel har flyttat "inomhus" var det nog ingen av lagstiftarna hade räknat med, även om vi "vanliga" medborgare kunde ha räknat ut med lillhjärnan att så skulle ske. Men i lagstiftarnas ögon har lagen varit effektiv: prostitutionen har (i stort) försvunnit från gatan dvs den syns inte och alltså finns den inte! Inte för egen del. De menar att internetförsäljningen har lett till att många tjejer som inte tidigare kunnat tänka sig sälja sexuella tjänster, nu gör det av den anledningen att det är lättare genomförbart.

Samtidigt så har det hela blivit (tro det eller ej) lite "finare". I och med att du slipper att sitta (eller ligga) i baksätet i en bil... så kan du nu mötas i hemmiljö, antingen din eller hennes. Det är också mer planerat i och med att du kontaktar eskorten via mail eller telefon för att mötas... Det är inte längre något "panikartat" över mötet längre.

Enligt de intervjurespondenterna har lagen dessutom lett till att antalet utländska unga tjejer i prostitution har ökat. En annan konsekvens av lagen som framhävs av männen är att *som sexköpare blir man mindre benägen att meddela polis om jag misstänker att flickan jag köpt sex av är utsatt för utpressning, är ett offer för trafficking eller på annat sätt tvingas sälja sex. På så vis, menar de manliga sexköparna att lagstiftningen förhindrar avslöjande av trafficking och hallickverksamhet då justa kunder inte kan anmäla misstankar om sådant. Detta har enligt männen följaktligen lett till att kunden har blivit mer benägen att vara*

anonym, vilket i sin tur gör att den som säljer tjänster i större utsträckning träffar anonymiserad personer. Enligt intervjurespondenterna har de flickor som förut har prostituerat på gatan, fått det svårare. De är mer utsatta på så vis att de måste dölja sig mer för att kunderna ska våga komma. På det sättet, menar männen finns det större risk för alla involverade genom att enbart ena parten är kriminell, som slutligen leder till att insynen från övriga myndigheter, som exempelvis de som erbjuder behandling begränsas. Följaktligen har detta enligt de manliga sexköparna skapat en ännu utvidgad svart marknad där priserna har stigit upp markant.

6.3 Intervju med två professionella socialarbetare

Under denna rubrik följer ett referat av den intervju vi gjorde med de två socialarbetarna. Vi ger först en kort beskrivning av verksamheten, för att senare redogöra för de delar av intervjun som kom att handla om klienterna, sexköpslagen och dess verkningar.

6.3.1 Verksamheten och dess syfte

I en medelstor stad i södra Sverige bedriver två heltidsanställda socialarbetare ett projekt som erbjuder rådgivning och behandling för människor (främst män) som har köpt eller köper sexuella tjänster. Med hänvisning till vad vi tidigare framhållit (se 2.7) har intervjurespondenterna fingerade namn och vi kallar dem för Mia och Daniel. Projektet startade vid årsskiftet och består av rådgivning via e-mail, telefon men också personliga samtal i deras lokaler för att hjälpa sexköpare. En annan del av projektet innebär att arbeta för säkrare sex och därmed minska förekomsten av sexuellt överförbara sjukdomar. Mia och Daniel samarbetar med bland annat sjukvården, RFSU och RFSL för att kunna ge männen så bra hjälp som möjligt. Marknadsföringen är viktig för att nå männen som oftast inte kommer de vanliga vägarna genom till exempel socialsekreterare. Idag är det mer fruktbart att annonsera via Internet än att söka upp männen på gatan. Just nu håller personalen på att utforma ett koncept utifrån vad målgruppen vill ha för stöd. Än så länge finns ingen färdig metod utan Mia och Daniel arbetar lite olika. Båda koncentrerar sig på vad klienten har för mål med mötena och vad denne kan tänka sig att göra istället för att köpa sex. Sexköpen har ofta fyllt en viktig funktion i människans liv och det gäller att hitta en ersättning som är bra istället för destruktiv. Det är inte ett krav att helt sluta köpa sex och det är ofta viktigt att processen blir successiv för att undvika att männen går in i ett nytt tvångsmässigt beteende. Männen beskriver ofta att det är jobbigt att sluta och det kan vara smärtsamt eftersom det handlar om deras sexualitet och sättet de har valt för att få utlopp för denna.

6.3.2 Klienterna

Alla männen beskriver olika motiv till varför de köper sex. Vanligaste åldern är mellan 30-50 och männen kommer från olika bakgrunder. Ofta har de en fungerande vardag i sina liv med familj, arbete och ett socialt liv. De flesta har köpt sex via nätet men utomlands på resor är också vanligt. Flera beskriver sexköpet som ett beroende och ett missbruk. Andra ser sig inte ha problem utan kommer för att någon anhörig har skickat dem. Många mår dåligt och känner stor dubbelhet mellan kicken och skammen. De flesta ser sig som jämlika män och inte som torsk, men vissa har svårt att kontrollera sexköpen. Många män kommer bara några gånger för att sedan försvinna när det börjar göra ont kanske man sticker, avbryter kontakten, säger Daniel. Anonymiteten är enormt viktig eftersom sexköp är förknippat med mycket skam men även rädsla för att bli

polisanmäld eller avvisad. Därför sker många samtal via telefon eller mejl. Intervjurespondenterna menar att det är viktigt att inte stämpla männen som sexmissbrukare och skilja handlingen och individen.

6.3.3 Synen på sexköpslagen

Det är inte så många av männen som har pratat om sexköpslagen, men de som har gjort det tycker det är jobbigt, den försvårar vid sexköp och männen vill inte betraktas som brottslingar. De ser inte sig själva som kriminella. Lagen kan vara en av många faktorer som gör att man vill sluta, men enbart denna har inte varit någon anledning. Den här gruppen män har blivit mer synlig sedan lagen trädde i kraft och de upplever ännu större stigmatisering än tidigare. Mia tror att lagen fungerar dubbelt, för en del blir den en anledning att söka hjälp. Männen upplever att det finns en stor risk att bli tagen vid sexköp på gatan och på vissa forum på nätet känner de sig inte heller längre trygga. Andra vågar inte söka hjälp eftersom stigmatiseringen efter lagens inträdande har blivit så hård. Rädslan för att inte vara anonym om de skulle söka hjälp är stor. Daniel menar att sexköpslagen som normlag har gett effekt och att den kan ge en signal till dem som funderar på att köpa sex för första gången. Kanske blir det i framtiden en självklarhet att inte köpa sex. Men även om den prostituerade görs till brottsoffer och sexköparen till gärningsman i lagen menar Daniel att bägge är offer för omständigheter och att ingen av dem mår riktigt bra av det. Men, enligt Mia har sexhandeln många olika nivåer, till exempel finns det prostituerade som menar att de mår bra av att sälja sin kropp och dessa måste respekteras på individnivå. Det är väldigt komplext och det finns många olika perspektiv, men på en strukturell nivå är lagen bra. Lagen arbetar också förebyggande eftersom samhället sänder ut signaler om att könshandel inte är accepterad. Intervjurespondenterna anser att lagstiftningen om prostitution i Sverige är bra. Men det måste finnas ett skydds nät för dem lagen drabbar.

7. ANALYS

I analysen kommer vi att ta upp ett antal av de olika ämnen vi har kunnat utläsa i de diskurser vi belyser. Vi kommer att dela in dessa i fyra huvudteman: konsekvenser, vanliga män och kvinnor, jämställdhet och slutligen sexualitet.

7.1 Konsekvenser

Under denna rubrik har vi valt att analysera diskurser som handlar om vilka följer sexköpslagen har fått. Uppmärksamhet kommer att riktas på konsekvenser för de inblandade parterna.

7.1.1 Vem förlorar?

Det finns en samstämmig uppfattning mellan de manliga sexköparna om att sexköpslagen har haft konsekvenser för enbart den ena parten, det vill säga kvinnan. Lagen har haft inverkan på gatuprostitutionen, medan sexhandeln markant har ökat på Internet. Utifrån de manliga sexköparnas resonemang har sexköpslagen fört med sig risker, men den som riskerar och förlorar är den kvinnliga sexsäljaren. Däremot är lagen diskriminerande i och med att den kriminaliserar endast mannen: *Den slår fel eftersom den bara kriminaliserar ena parten*. Det framhålls alltså att en mer liberal hållning är att föredra bland annat med tanke på sexsäljarnas hälsa. Diskursen framställer kvinnan som utsatt och negativt påverkad av lagen. Risker för att bli utsatt för våld eller drabbas av

sjukdom förblir kvinnans eget problem. Samtidigt som den manliga sexköparen verkar vara helt opåverkad och oberörd av sexköpslagen. Genom att männen kategoriserar kvinnorna som en riskgrupp skapar de egna förståelse om problemet (Loseke, 1999). På så sätt, genom att tänka på kvinnan i detta sammanhang framställer de sig själva som "goda män". Detta resonemang förefaller ligga nära något som diskuteras även i forsknings-sammanhang, såväl Socialstyrelsens (2003) och BRÅ (2000: 4) rapporten som Kulicks bok (2005), där kvinnans utsatthet i förhållande till konsekvenserna av sexköpslagen diskuteras. Där framställs att kvinnan befinner sig i en utsatt situation, samtidigt som endast lite uppmärksamhet riktas mot den manliga sexköparen. Kulick (2005) understryker att sexköpslagen i flera avseenden har lett till större risker för såväl köpare som säljare. Det har enligt honom blivit svårare för de kvinnor som prostituerar sig på gatan, då de tvingas hålla sin verksamhet mer dold vilket gör dem mer skyddslösa. Dessutom har kunderna blivit färre vilket leder till att valmöjligheterna för kvinnorna är mindre. Deras arbetsmiljö har blivit stressigare och de kan inte längre välja bort de kunder som de upplever som farliga eller våldsbenägna på samma sätt. Priserna har sjunkit och detta har lett till att kunder lättare kan förhandla bort kravet på kondom. Detta innebär en stor risk för köparna som dessutom har fått en större rädsla för att gå och testa sig mot klamydia och HIV, eftersom de måste uppge vem de har haft sex med. Det finns också en oro från sjukvården att sexköparnas ohälsa ökar (061107). Däremot har denna diskussion om rädslan för att drabbas av någon sjukdom helt enkelt varit frånvarande i såväl internetintervjuerna som diskussionerna mellan de manliga sexköparna.

Genom att framställa kvinnans position som riskfylld, definierar männen den som ett eventuellt socialt problem. Därmed blir kvinnans utsatthet en konstruktion av verkligheten. Detta bekräftas genom att även samhället accepterar denna som sådant. Publiken, som då utgörs av exempelvis manliga sexköpare har först intalats om att kvinnor som säljer sina kroppar är utsatta då de tvingas träffa anonyma män. För att den manliga sexköparen ska övertalas om att detta faktiskt utgör ett problem är det nödvändigt att företeelsen uppfattas som olaglig, omoralisk och skadlig för individen (Loseke, 1999; Wenneberg, 2001). Utifrån såväl diskussionerna som intervjuerna med de manliga sexköparna betraktas sexhandel som olaglig, emellertid inte som omoraliskt eller skadligt för männen. Däremot är sexsäljarens tillstånd socialt belastat och till följd därav mycket mer skadligt för henne själv.

7.1.2 Sexköp som en mänsklig rättighet

Enligt de manliga sexköparna utgör sexköp en rättighet och genom att förbjuda dessa, ingriper samhället i *mänskliga fri- och rättigheter*. Samtidigt som sexköp är en fri rättighet betraktas även sexförsäljningen som sådan. Om dessa två utgör mänskliga rättigheter hur kommer det sig att det inte är riskabelt att köpa sex även om det är förbjudet, men det är riskfyllt att sälja? Som Foucault (1993) framställer det innebär förbudet en utestängningsmekanism. Utifrån männens resonemang kommer ämnet om vem som utsätter dessa kvinnor för våld aldrig upp. Utan det framhålls att lagen är absurd på så sätt att den förbjuder att köpa en tjänst som är tillåten att sälja. Men, om det är absurt att förbjuda en tjänst som är tillåten att sälja, varför uppfattas inte då som absurt att det är farligt att sälja då det är helt riskfritt att köpa sexuella tjänster? Om det är män som köper sex av kvinnor så måste det väl vara de som utsätter dessa för våld, eller? Utifrån diskursen så finns det skillnad mellan att vara en kvinna som säljer och en man som köper sex. Skillnader förutsätter likhet, menar Lykke (2001). Om det är skillnad mellan män

och kvinnor så måste det vara likhet mellan män och män? På så sätt måste detta innebära att alla manliga sexköpare utsätter kvinnliga sexsäljare för våld. Emellertid blir det uppenbart hur de manliga sexköparna tar avstånd från denna likhet. De förefaller skilja på *vanliga män* som köper sex, det vill säga sig själva och de "andra" män som är farliga och därutöver utsätter kvinnliga sexsäljare för våld. Återigen tillbaka till förbudet som en utestängningsmekanism där syftet är att utelämnas sexköpare, blir det dock i detta sammanhang frågan om vem som blir utelämnad, den manliga "våldsamma" sexköparen eller den kvinnliga sexsäljaren (Foucault, 1993).

7.1.3 Den stigmatiserade mannen

Mia och Daniel menar att de män som de kommer i kontakt med upplever att de har blivit ännu mer stigmatiserade sedan lagen kom. Det finns män som inte vågar söka hjälp eftersom stigmatiseringen efter lagens inträdande har blivit så hård. Daniel anser vidare att lagen har skapat en kriminell grupp i samhället som därtill betraktas som patologisk. Även på internetforumen pågår en enhetlig diskussion om att lagen har enbart diskriminerat männen. Detta uppfattas som orättvist. Som Bergström & Boréus (2000) framhåller så är språkbruk en social aktivitet där relationer, identiteter och tillfälliga speglingar av verkligheten skapas i enlighet med befintliga diskurser. De diskurser som utvecklas på internetforumen skiljer sig markant från den samhällsliga bilden av sexköparen som patologiserad. Trots det att männen begår en kriminell handling genom att köpa sexuella tjänster, så uppfattar de inte sig själva som brottslingar. De känner sig trygga när de köper sex på vissa forum på nätet. Däremot upplever de att det finns risk att bli tagen om man köper sexuella tjänster på gatan. Att de framställs som patologiserade fall i samhället, är någonting som är främmande för dem. Männen känner inte igen sig i detta, de har ofta en fungerande vardag i sina liv med familj, arbete och socialt liv. Därmed betraktas sexhandeln som ett "normalt" behov, dock inte något patologiskt. Enligt vår mening pekar detta på att även om de har begått en kriminell handling i laglig mening betraktas inte köpet som ett brott i normerande mening. Även om männen är medvetna om konsekvenserna av lagen, exempelvis att *flickorna* har blivit mer utsatta, så har detta inte någon betydelse i stor utsträckning. Till följd därav fyller diskussionsforumen på nätet en väsentlig funktion. Dessa diskussionsarenor genererar möjligheter för alternativa tolkningsramar för sexköpen. Här blir sexköparnas handlingsmönster och behov normala och de blir *vanliga* män. Sålunda normaliseras och legitimeras sexköpen på dessa arenor. De befintliga diskurserna visar på att sexköp som ett handlingsmönster genererar olika sociala konsekvenser för såväl männen som samhället.

7.1.4 Sexköpslagens normerande verkan

Risken att bli dömd och straffad för köp av sexuella tjänster är som sagt inte så stor. Däremot menar socialarbetarna att lagen kan fungera normativt. Framförallt att den kan ge en signal till dem som funderar på att köpa sex för första gången att detta inte är rätt även om människor inte är så okomplicerade att de låter bli något bara för att det är förbjudet (061107). Detta är dock ingenting som vi får belägg för i kontakten med sexköpare där flera menar att de inte hade några erfarenheter av att köpa sex innan lagens införande. Men även om lagen fungerar normerande för vissa förstagångsköpare skulle de heta arenorna kunna få motsatt effekt. Daneback (2006) menar att en individs sexuella scripts kan förändras genom att denne ägnar sig åt sexuella aktiviteter på Internet. Vi anser att eftersom den rådande diskursen på de heta arenorna är att sexköpslagen är fel och att den

hindrar *vanliga människor* från att utöva ansvarsfullt sex skulle exempelvis chattandet med andra sexköpare och eskorter kunna fungera som en språngbräda till sexköp.

Ett annat tecken på att sexköpslagen fungerar normativt är att det blir allt svårare att inom den svenska politiskt accepterade diskursen för sexualitet, där *den goda* sexualiteten härskar, se könshandeln som en möjlighet. En heteronormativ syn på sexualitet där all aktivitet utanför en jämställd tvåsamhet antingen ses som avvikande eller skapar moralpanik har etsat sig hårt fast i media och politik. För allmänheten i stort blir det allt svårare att begripa hur någon som inte är psykiskt störd köper sex eller att någon kan prostituera sig av fri vilja (Kulick, 2005; Östergren, 2003). Men medan Kulick gör en jämförelse i negativ mening med att det endast är några årtionden sedan homosexuella handlingar enligt normerna ansågs vara kriminella, jämför Mia (061107) i en mer positiv bemärkelse med lagen om förbud mot barnaga. När denna trädde i kraft 1977 menade vissa att den var helt absurd och undrade hur barnen nu skulle kunna uppfostras. Idag är det emellertid en självklarhet att inte slå sina barn. *Frågan är om denna lagen kommer att få samma effekt, det vet man ju inte. Kanske blir det en självklarhet att man inte ska köpa sex.* På detta sätt fungerar lagen också förebyggande, menar Daniel (061107). Lagen har som sagt inte lett till så många faktiska domar och i förarbetena nämns svårigheten för staten att kontrollera om förbudet följs. Utifrån Foucaults (1993) resonemang om att diskursen används som ett redskap för kontroll och maktutövning över människor, kan även sexköpslagen betraktas som en kontrollmekanism. Dess värre kan vi konstatera att endast risken att åka fast fungerar i avskräckande syfte. Denna förhoppning som finns i förarbetena att på detta sätt minska sexköpen märks inte hos sexköparna på internetforumen. På debattsidorna ägnas stor uppmärksamhet att bekräfta och tipsa varandra om hur man undviker att åka fast samt hur stora riskerna egentligen är. Men även om vi i detta kan se en rädsla har till exempel ingen av männen i intervjuerna minskat eller slutat köpa sex sedan lagen trädde i kraft.

7.1.5 Värre för de prostituerade

Lagen gör det till en kriminell handling att köpa sex men inte att sälja. Detta innebär att samhället lägger skulden på mannen eftersom han begår en brottslig handling medan kvinnan går fri. På så sätt går lagen emot den hegemoniska manligheten, enligt vår mening (Connell, 2003). Enligt förarbetena till lagen (prop. 1997/98:55) har lagen utformats för att beskydda de prostituerade. Att därtill utnyttja en prostituerad har betraktats som moraliskt förkastligt. Men för att en straffbar gärning ska föreligga, krävs det en aktiv delaktighet och samtycke från den prostituerade, det vill säga den som skyddas av lagen. Sålunda utsätts den prostituerade för en konstruerad mellanställning. Å ena sidan har den prostituerade genom att erbjuda sexuella tjänster mot betalning redan medverkat till brottets avslutning. Eftersom lagen betraktar sexförsäljning som varken olaglig eller brottslig, får den prostituerade varken målsägandens eller den misstänktes rättigheter i rättsprocessen. Den prostituerades ställning i rättsprocessen blir som vittne. På så sätt, genom att förbjuda köp av en tjänst som är tillåten att sälja anser vi att samhället skickar två motsatta budskap.

Utifrån diskursen på internetforumen har detta gjort det värre för den mest utsatta gruppen av de prostituerade. Diskursen beskriver att numera finns det större risk för kvinnor att råka illa ut eller mista sitt liv då såväl kunderna som kvinnorna lever utanför lagen. Därmed har lagens införande inte fullkomligt gynnat de

prostituerade som arbetar på gatan, som har blivit en mer otrygg arena sedan lagen infördes. Enligt såväl de manliga sexköparna som de professionella socialarbetarna är det tveksamt om sexhandeln har minskat till följd av lagen snarare är det så att den enbart har förflyttats och finns idag på ställen som är besvärligare att upptäcka, exempelvis nätet eller trafficking offren undangömda i lägenheter. Författarna till *Könsköparna* (Sandell, 1996) framhäver att våld är ett vardagligt inslag på de prostituerades arena. En diskurs som i detta sammanhang blir påtaglig är att den kvinnliga sexsäljarens situation illustreras som mer utsatt för våld, samtidigt som de manliga sexköparna distanserar sig från våldet.

Det som utmärkande skiljer diskursen på internetforumen och de enskilda intervjuerna med de manliga sexköparna är resonemanget om behandling för såväl säljare som köpare. Begreppet nämns aldrig i diskussionerna på forumen, medan i de enskilda intervjuerna med männen talar de om det begreppet. Som vi redan har framhållit, talas det på internetforumen om att genom lagens införande har konsekvenserna blivit värre för flickorna. Medan begreppet *behandling* utesluts fullständigt. Sådant är inte fallet i de enskilda intervjuerna då vissa av de framhäver lagens negativa inverkan på behandlingsmöjligheter. Det menas att det finns större risk för alla involverade genom att enbart ena parten är *kriminell*. På så vis, tvingas parterna *hålla det hemligt* som i sin tur begränsar insynen från övriga myndigheter främst de som erbjuder behandling. Men utifrån den diskursen som utvecklas på internetforumen betraktas prostitutionen som frivillig, hur kan det då komma sig att såväl kvinnliga sexsäljare som manliga sexköpare behöver behandlas för något som de själva har valt medvetet.

7.2 Jämställdhet

I detta stycke redovisas för de diskurser som på något sätt rör jämställdhet. Det handlar inte bara om den traditionella jämställdheten mellan könen i det patriarkala samhället, utan även om klass.

7.2.1 Makt genererar motstånd

Foucault (1993) menade att varhelst det finns makt finns det också motstånd. Så även inom diskurser kring sexköpslagen. Inom den politiska diskursen finns en stor samstämmighet om ett avståndstagande från könshandel som sägs hindra jämställdhetens utveckling mellan könen i samhället. Ingen kvinna kan frivilligt vilja sälja sin kropp och de som mot all förmodan kan tänkas göra detta måste skyddas från sig själva. Män som köper sexuella tjänster utövar våld mot säljarna och därför behöver dessa kvinnor även skyddas från. Detta är några av anledningarna till att sexköpslagen gick igenom (Östergren, 2003). Men det finns ju trots allt män som bryter mot lagen och kvinnor som hindras i sin utövning av densamma. Dessa fick aldrig komma till tals i den offentliga debatten och flera av Östergrens informanter menar att de nu har gett upp. Ingen vill lyssna på dem och när de väl talar förvrängs det de säger. En av dem, Anna, säger att (*det är ju det som fattas i Sverige, vet du. Att fler sexarbetare vågar och ta steget ut. Och det är ju det staten har lyckats så bra med. Att skrämna dom här svenska människorna ifrån att göra motstånd* (a a s 58)). Men på de forum vi har valt att fokusera på finns det ett tydligt motstånd. Både i de debatter som förs på de internetsidor och internetintervjuer är den i särklass vanligaste åsikten att lagen är fel och bör ändras. Protesterna uttrycks ofta med starka ord som ligger långt ifrån den expertdiskurs som används i prostitutionspolicyn. Ett exempel är *Hur fan kan det komma sig att två människor som har en överrenskommelse som BARA berör dom*

själva ska bli överkörda av en myndighet? Ett annat exempel är en av våra respondenter som säger att han har i protest ökat sina sexinköp bara för att protestera mot lagen. Foucault (1993) menar att motståndet alltid kommer underifrån och ifråga om den här typen av åsikter blir detta tydligt eftersom vi bara har stött på dessa i det fördolda med anonymitet som vapen. Visserligen är såväl Östergren (2006) som Kulick (2005) både kritiska och ifrågasättande till sexköpslagen och den svenska prostitutionspolicyn men detta perspektiv är relativt nytt inom forskningen. Både Östergren (2006) och Kulick (2005) menar att denna syn inte är riktigt accepterad och de måste ständigt försvara sin ståndpunkt såväl för folk i allmänhet som bland forskare.

Vi har också märkt en klassaspekt då många av männen är tydliga med att poängtera sina yrken. En säger: *Själv är jag ganska säker på att vi är en elit som mår relativt bra och trivs med vad vi gör.* Vi tolkar detta som att det finns ett behov hos dessa män att visa att de inte tillhör en lägre klass. För vissa är det viktigt att särskilja sig: *Tror att seriösa män är försiktiga och diskreta för att undgå "fällor". Övrigt slödder till män skiter i det mesta oavsett lagstiftning.* Men det finns också en irritation över att lagens verkningar inte är jämställda. En av männen i våra intervjuer svarar på frågan om han tror att andra män har påverkats av lagen; *Vet inte vad andra tycker! Men vissa med makt verkar klara sig!* Vi antar här att han syftar på den turbulens media skapade kring två domare som köpte sex, den ena av en ung man, den andra på ett massageinstitut och blev frikända. Det finns över huvud taget ett stort förakt för den svenska staten, polisen och lagstiftningen som många menar utövar något slags förmynderi över vuxna, ansvarsfulla människor: *Kan inte nog säga att den svenska polisen är värd spott och spe som bara vågar ge sig på horköpare, snorungar med trimmade mopeder o dyl.*

7.2.2 Det dominerande patriarkatet

Connell (2003) framhåller att könsmaktens förtryckande kraft upplevs på olika sätt beroende på vilken position och status individen har i samhället. I och med detta döljer diskursen hur det förespråkade jämställdhetsidealet inbegriper och utövar makt över marginaliserade grupper. Connell (a a) anser att samhället underminerar vissa grupper genom att utesluta dem som är avvikande, annorlunda. Den gruppen inkluderar kvinnor, särskilt de minoriteter av kvinnor som avviker från normen (t. ex. kvinnor som säljer sex). Att ständigt uppmärksamma marginaliserade grupper ger en insikt om hur det dominerande patriarkatet förefaller och framträder på samhällsarenan. Vad gäller prostitution, så är kvinnan framställd som en aktiv deltagare, medan mannen som potentiell sexköpare avlägsnas från bilden och är fortfarande anonym (Hedin & Månsson, 1998).

En konsekvens av lagen är att männen har blivit ännu mer anonymiserade för att minimera risken att åka fast. Mia och Daniel berättar att anonymiteten är enormt viktig inom verksamheten och därför sker många samtal via telefon eller mejl. En hemsida håller på att utvecklas och de vill gärna fungera som socialarbetare online för att klienterna ska känna större trygghet. Många av männen vill ta det långsamt och känna sig för att få bättre koll på vem Daniel och Mia är och vad de gör. Sexköpen har ofta hållits hemliga och Mia säger att männen upplever mycket skam och rädsla för att bli polisanmäld när de tar kontakt. Många av männen i intervjuerna och på debattsidorna berättar att de sedan lagen infördes har vidtagit olika försiktighetsåtgärder, vilket gör dem ännu hemligare än tidigare. Flera säger

också att kvinnorna är tvungna att acceptera fler okända kunder: *iom att verksamheten tvingas till ljusskygghet så minskar tryggheten för alla inblandade och risken för att dåliga saker händer de inblandade ökar*. Genom att sexköparen anonymiseras i ännu högre grad än tidigare, menar vi, läggs fortfarande fokus till stor del på den sexsäljande kvinnan i exempelvis media. Den sexköpande mannen och de rådande maktstrukturerna i samhället kommer på så sätt i skymundan och detta gör att de finns en tendens att se de prostituerade som orsak till prostitutionen. Hon har ensam moraliskt ansvar. Sandell (1996) menar att prostitution beror på att våra mans- och kvinnoroller, där den ena anses vara mer värd än den andra. Jämställdhet existerar endast, om ens det på pappret. Emellertid bör det återigen poängteras att Sandell (a a) framhöll detta innan lagen trädde i kraft.

7.2.3 Den manliga dominansen

Vi hade gärna lagt till den sexköpande kvinnans perspektiv men detta lyser med sin frånvaro. Hon finns inte med i någon av de forskningsstudier vi har tagit del av och inte heller i någon av de statliga rapporterna. Verksamheten som Mia och Daniel bedriver är egentligen inte könsbunden, utan riktar sig till alla som köper sex. Men hittills har de inte stött på en enda kvinnlig sexköpare. Vi hittar heller ingen förklaring till den sneda könsfördelningen. När vi tänkt på om vi någon gång stött på svenska kvinnor som köper sex var de enda ställena vi kom en och annan artikel i kvällspressen som handlade om sexturism i Gambia. Detta kanske inte är så konstigt med tanke på den ensidiga synen på kvinnlig sexualitet som präglar den svenska prostitutionspolicyn. Kvinnans lust ska helst hållas inom ramen för tvåsamhet och är av naturen knuten till kärlek (Östergren, 2003). Denna syn är enligt oss traditionell och för att hitta dess rötter söker vi oss ända tillbaka till 1800-talet. Under detta sekel kom den samhälleliga synen på sexualiteten att förändras i stora delar av Europa. Eftersom männens hälsa ansågs stärkas av ett rikt och varierat sexliv drabbades kvinnorna värst. Kvinnans sexualitet kom att betraktas som något mörkt och farligt och kvinnlig ohälsa förklarades ofta med en alltför stor sexlust (Giddens, 2001). Foucault (1980) menar att sexualiteten är en social konstruktion som uppfanns vid den här tiden enbart för att kunna kontrollera och hålla den kvinnliga lusten i schack. En borgerlig, respektabel kvinna skulle enbart ha sex i fortplantningssyfte, allt annat ansågs vara onormalt. Onani ansågs vara skadlig, såväl psyksikt som fysiskt, och var därför förbjuden för båda könen. Männens kunde lösa problemet genom att ha sex med prostituerade, något som var helt accepterat, medan kvinnorna helt enkelt fick undertrycka sin lust (Giddens, 2001). De flesta av männen i vår undersökning betraktar uppenbarligen sig ha den rätten fortfarande, trots kriminaliseringen då de ser den svenska lagstiftningen som överförmynderi. Eftersom denna syn på kvinnlig sexualitet fortfarande i mycket lever kvar och då vi inte hittar henne i litteratur eller ens på de diskussionsforum där ämnena inte är helt politiskt korrekta menar vi att denna företeelse är ett tabu. Foucault menar dessutom att sexualitet under 1800-talet kom att börja användas som ett maktmedel och avsaknaden av och tabut kring den kvinnliga sexköparen kan ses som en del i den patriarkala strukturen.

Bristen på kvinnliga sexköpare skulle ur ett radikalfeministiskt håll kunna förklaras med den manliga dominansen i samhället. Men medan de flesta andra fenomen i samhället trots allt utvecklas mot jämställdhet borde i alla fall något ha hänt inom könshandeln. Östergren (2006) eller Kulick (2005) som båda är kritiska till diskurserna i prostitutionspolicyn ger inte någon förklaring alls till fenomenets

påtagliga ensidighet, något vi upplever som en brist. Sandell menar att det är ett manligt privilegium att köpa sex, men vi ställer oss frågande till detta eftersom han också menar att sexhandel alltid drabbar bägge parterna på något vis (Sandell, 1996). Vi är dock tveksamma till om det kan betraktas som ett privilegium att köpa sex eftersom många verkar må dåligt av detta.

7.2.4 Det fria valet

Många av männen på debattsidorna menar att varje människa själv måste få bestämma över sin kropp. Deras åsikter har stora likheter med den liberala syn på könshandel som finns i exempelvis Tyskland och Holland vilket ofta framhävs: *Där handlar jämställdhet och prostitution om att de prostituerade har lika rätt till bra arbetsvillkor som alla andra. Denna frågan drivs i andra EU länder ofta av feminister och vänstern. Där anser man att jämställdhet uppnås om de prostituerade som grupp har samma rättigheter och skyldigheter som andra.* Det är viktigt att kvinnorna säljer sex frivilligt till exempel: *Jag söker mig till svenska tjejer som jobbar självständigt och utan någon typ av hallick som finns bakom (hoppas jag).* Majoriteten av männen som diskuterar ämnet framhåller att flickor som prostituerar sig oftast har frivilligt valt det. Det framkommer att det finns skillnad mellan prostitution och trafficking. Därmed är handeln med flickor som frivilligt säljer sina kroppar helt acceptabelt och oproblematiskt. Östergren (2006) menar att det är varje individs rättighet att själv bestämma över sin kropp. Vad hon och männen missar i detta resonemang är, menar vi, att de flesta sexsäljare på något känner sig tvungna att välja denna utväg. Hedin och Månsson (1997) framhåller att det ofta är någon form av ekonomiska problem som ligger bakom prostitutionen. De, såväl som Sandell, menar också att väldigt få kvinnor mår bra av denna sysselsättning. Alla måste bestämma sig vad de vill arbeta med. Men vi menar inte på bekostnad av skydd av andra.

Men de flesta av de kvinnor som Östergren (2006) intervjuar menar att de är nöjda med sig själva och sitt yrkesval. Också bland de kvinnor som Hedin och Månsson (1997) intervjuar finns de som vägrar att se sig själva som offer och menar att de frivilligt och med öppna ögon har gett sig på könshandelns bana. Enligt deras uppfattningar finns det inga problem med detta yrkesval, utan de utför ett välbehövligt socialt arbete i syfte att hjälpa män som har svårt att träffa kvinnor på annat sätt. Detta gäller främst för kvinnor som är äldre och som mestadels sysslar med ateljéprostitution. Utifrån kvinnornas åsikter, finns det en dubbelmoral i samhället vad gäller prostitution och även dessa förespråkar en mer liberal politik kring ämnet. Vissa av kvinnorna hyser också ett förakt för vanliga "svenssons", som de menar är alldeles för präktiga och har massor av fördomar om de prostituerades liv och yrke (a a). Vi kan känna igen detta resonemang från såväl internetintervjuer som debattsidor. Det finns också ett demokratiskt perspektiv i detta eftersom det har varit av vikt i framförallt den radikalfeministiska debatten att kvinnor själva ska bestämma över sina kroppar. Men denna demokratiska syn innefattar inte alla eftersom sexsäljarna genom lagen förhindras att sälja sina kroppar (Östergren, 2003). Detta synsätt att vissa genom lagstiftning måste skyddas från sig själv kommer från folkhemstanken där alla skulle få ta del av det som staten ansåg vara det goda livet. De som inte kunde inordna sig i detta goda liv skulle tvingas för allas bästa. Mia och Daniel menar att det är viktigt att respektera de som väljer att sälja sex på en individnivå, även om man inte accepterar prostitution på en samhällsnivå. Dessutom, menar vi, att det finns en problematik att ett samhälle tillåter att många får lida för att ett fåtals rättigheter ska kunna tillgodose. Mia menar dessutom att *om man skulle acceptera*

prostitution som ett yrke skulle det också vara ett arbete man blir hänvisad av AMF för att behålla sin A-kassa. Det måste i så fall likställas med alla andra jobb.

Vi har märkt att det finns en skillnad i diskurserna kring konsekvenserna för de sexsäljande kvinnorna. Såväl i de statliga rapporterna som i Kulicks (2005) och Östergrens (2006) studier talas det i synnerhet om riskerna med sexhandel för de kvinnor som arbetar på gatan. Tidigare har kvinnorna kunnat välja bland kunderna, något som enligt Hedin och Månsson (1997) har fungerat som en skyddsmekanism. Men eftersom kundantalet har sjunkit, i alla fall på gatan, är kvinnorna tvungna att acceptera även män som de kan bli farliga för dem. Vissa av de sexköpare vi har kommit i kontakt med negligerar denna risk och en av männen menar att *tjejerna är mer toleranta mot anonyma män. Tidigare skulle en person som ville vara anonym fått kalla handen direkt.* Vi menar att detta ordval bortser från att detta innebär en risk för kvinnorna och istället ser detta som en positiv konsekvens av lagen för sexköparen.

7.2.5 Flickor som säljer sex

Det som uppenbarligen framkommer är att männen talar om prostituerade i termer av *flickor* eller ibland också *tjejer*, men väldigt sällan kvinnor. Här finner vi en påfallande skillnad mellan hur de manliga sexköparna uttrycker sig i de enskilda internetintervjuerna och på diskussionsforumen. Männen i intervjuerna talar om *kvinnor* medan männen på internetforumen använder begreppet *flickor*. De ger inte motsvarande epitet till sig själva, vilket i detta fall skulle ha varit pojke, utan omnämner sig konsekvent som män. Vi tolkar detta utifrån de politiska diskurser som finns som angående jämställdhet. I dessa används termerna män och kvinnor för att diskutera lika värde, lika löner och så vidare. Ingenstans talas det om flickor och pojkar i detta fall, utan dessa termer används för att definiera barn. Genom att utesluta ordet kvinna menar vi att männen kan undvika att se sig själva och sexsäljaren som två jämställda parter. Ordet flickor verkar i sammanhanget vara ett uttryck för en patriarkal ordning där män har rätt att köpa *flickors* kroppar.

7.2.6 Den utnyttjade köparen

Östergren (2003) menar att det vanlig missuppfattning att de män som köper sex har all makt i mötet. Men så är det inte i realiteten eftersom kvinnan kan välja bort de män hon inte tycker verkar lämpliga. Även Sandell (1996) har upptäckt att det snarare är vanmakt som får dessa män att köpa sex. De kommer till de prostituerade med någon slags problem för att få lindring och författarna upplever att de i denna ömklighet och utsatthet uppsöker den prostituerade för att fly undan vardagen en stund (a a). Det bör dock här poängteras att detta maktövertag har försvagats av sexköpslagen eftersom kunderna är färre har också valmöjligheterna blivit mindre (Östergren, 2006). Men på debattsidorna diskuteras maktaspekten och en man chattar: *Jag blir så irriterad när jag hör hur politiker och feminister berätta hur utnyttjad sexsäljaren (oftast kvinna) blir. Om "ni med andra åsikter" åker över till Danmark och tittar på "klinikerna" där som består av supersnygga brudar med silikonbröst som tar svin mycket betalt för väldigt lite sex, så begriper ni KANSKE vem som egentligen utnyttjar vem. Försök förklara för brudarna där att det är dom som är utnyttjade så skrattar dom åt er!* Diskurserna från den svenska prostitutionspolicyn där all prostitution ses som ett tvång och ett uttryck för den patriarkala könsmaktsordningen ligger långt från detta och säger en del om svårigheterna att mötas. Mia menar att kriminaliseringen av köparen belyser att det finns en maktrelation. Men samtidigt säger hon att *makt är ett vanskligt*

begrepp, bara för att man säljer sex innebär inte detta att man är helt maktlös. Men samtidigt menar hon att det finns en extra makt i att betala och situationen för säljaren är utsatt eftersom det rör sig om en direktkontakt.

7.3 Vanliga män och kvinnor

Vi kommer här att diskutera vilka diskurser som utvecklas kring sexköpare. Ämnet trafficking kommer att belysas ur ett intersektionalitetsperspektiv, där vi främst tar fast på genus, klass och etnicitet.

7.3.1 Vanliga människor

Sandell (1996) menar att alla sexköpare har någon typ av psykisk eller social defekt. I prostitutionen är båda parterna ofta anonyma för varandra, kvinnan skyddar genom olika försvarsmekanismer sin integritet, medan mannen inte vill att hans identitet ska bli känd eftersom han inte vill ha några ovälkomna efterräkningar. De båda parterna objektifierar varandra och spelar roller därför kan inte någon djupare kommunikation förekomma i sexköpet (a a). Denna definition utgår från idén om den goda sexualiteten vars diskurser har fått ett starkt fäste i svensk politik och media. Det sexuella mötet mellan människor utmärks här av respekt och tillit. All annan typ av sexualitet är avvikande. Exempelvis ses sexköp som ett uttryck för ojämställdhet mellan könen. Kulick (2005) är kritisk till denna syn på sexualitet som han menar är ensidig och fördömande. Men vi tycker oss kunna utläsa att många av de män som vi har träffat på i vår undersökning använder samma typ av diskurs för att beskriva sina sexuella möten med sexsäljande kvinnor som finns i bland annat den svenska prostitutionspolicyn. Det är av stor vikt för dem att poängtera att sexköpen handlar om *vanlig skön mjuksex* mellan två vuxna, ansvarsfulla människor. I det sex de köper finns inga offer eller gärningsmän, däremot *vanliga människor som är i behov av sex och sex i den form där bägge parterna schar lust och njuter*. Enligt Sandell finns det dock väldigt sällan någon ömsesidighet i sexualiteten mellan en prostituerad kvinna och en sexköpande kund. En vanlig åsikt är att lagen helt borde inrikta sig på trafficking och låta *den vanliga* prostitutionen som bygger på *frivillighet* från båda parter vara ifred. Det finns en stor irritation över att staten ska lägga sig i: *en överrenskommelse som BARA berör dom själva*, det vill säga säljaren och köparen. Vi upplever att männen genom att beskriva sig själva som *vanliga* män som har sex med *frivilliga* sexsäljare och ta avstånd från trafficking försöker legitimera sin handel. På debattsidorna söker de kontakt med likasinnade för att få bekräftelse.

Som vi har nämnt ovan är det angeläget för männen att ta avstånd från de kriminella elementen som förekommer inom sexhandeln, exempelvis trafficking. Vissa menar att lagen till och med gör det svårare för polisen att arbeta mot människohandel: *Förhindrar avslöjande av trafficking och hallickverksamhet då "justa" kunder inte kan anmäla misstankar om sådant*. Men det finns också ett behov av att särskilja sig från de män som besöker så kallade öststatsbordeller: *Tror att seriösa män är försiktiga och diskreta för att undgå "fällor"*. Övrigt *slödder till män skiter i det mesta oavsett lagstiftning*. Mia och Daniel menar att många som kommer till verksamheten mår dåligt och känner stor dubbelhet mellan kicken och skammen. Dessa män känner inte igen sig i bilden av den anonyma torsken som utnyttjar kvinnor som har tvingats ut på gatan. De flesta ser sig som jämlika män, inte som torskar, *jag är egentligen inte såhär*. Många har svårt att kontrollera sexköpen *jag tänkte egentligen inte göra det men sen sätter det igång på nå't vis*. Daniel säger att definitionen sexköpare indikerar en del av

ens identitet: *att man är en sexköpare som typ hela tiden går runt och köper sex.* Därför är Mia och Daniel noga med att detta begrepp inte är uttalat i verksamheten. Männerna känner inte igen sig i detta, de har ofta en fungerande vardag i sina liv med familj, arbete och socialt liv. Enligt oss ser de helt enkelt sig själva som helt vanliga män. En av de prostituerade som intervjuarna i Könsköparna kommer i kontakt med på gatan menar att de flesta könsköpare är *vanliga män som gör en ovanlig grej när de köper sex* (Sandell, 1996 s 32).

7.3.2 Inte riktigt kriminellt

Daniel menar att en ny grupp kriminella har skapats och många av de män som söker sig till verksamheten mår dåligt av att betraktas som kriminella. Han har tidigare arbetat inom kriminalvården och menar att han aldrig i den här verksamheten har stött på individer med *ett uppenbart asocialt tänkande* som han har träffat inom kriminalvården. Männerna uppfattar sig inte som kriminella, det har än så länge gått för kort tid sedan lagen trädde i kraft. Daniel menar att det kan vara svårt att i början se sig *som det lagstiftaren vill*. Mia säger att inte heller de tänker på männen som varken kriminella eller sexköpare utan som en individ som har problem som alla andra. Både i intervjuerna och på debattsidorna är det tydligt att männen inte uppfattar sig själva som brottslingar och de gör jämförelser med *riktiga* kriminella som främst symboliseras av de nätverk som sysslar med trafficking. En man menar att det finns en negativ bild av sexköparen i samhället idag och denna har lett till lagens genomförande: *De är inga våldsamma människor i behov av att utnyttja eller trycka ner någon, men pga att man utgår från att de skulle vara våldsamma så är de kriminella idag.*

Ofta skriver männen ordet kriminell inom citattecken när det handlar om sexköpande, vilket vi tolkar som ett avståndstagande. Det finns en tydlig rädsla för polisen: *Att stämma träff på hotell tycks vara en aning riskabelt med tanke på att polisen verkar kunna storma in hur som helst. Undrar om dom hade dragna vapen också?* De ger också varandra tips hur man kan undvika att åka fast. Det anses vara betydligt mer riskfyllt att köpa sex på gatan eller att gå till bordeller med *öststadstjejer*. En vanlig diskussion är att polisen främst inriktar sig på denna typ av prostitution: *Polisen satsar sina resurser främst på trafficking från öststaterna vad jag förstår.* Det säkraste anses vara *en vanlig svensk escorttjej*. Men samtidigt finns också ett förakt för att polisen jagar sexköpare som enligt sin egen mening inte är kriminella, istället för att sätta de riktiga brottslingarna, det vill säga de som handlar med människor. Mia och Daniel berättar att det inte finns så många i Sverige som arbetar med män som köper sexuella tjänster och att det är problematiskt att staten skapar en ny grupp kriminella i samhället utan att ta ansvar för dem som vill ta sig ur brottsligheten. En av våra respondenter ställer sig kritisk till lagen som han menar lämnar utövarna utan möjlighet till meningsfull behandling: *Lagen har tvingat verksamheten ut ur ljuset där alla inblandade riskerar mer genom att en part är "kriminell" och ingen insyn kan finnas från vårdande myndigheter som vill hjälpa de som t ex vill sluta.*

7.3.3 Själständigt arbete och tvingade flickor

Uttalanden som exempelvis: *Allt fler utländska unga tjejer dyker upp, lägenhetsbesök där öststatstjejer finns* är vanliga i såväl internetintervjuerna som på debattsidorna och de är alla omskrivningar för trafficking. Många av männen menar att lagen har lett till handeln med kvinnor har ökat. De flesta gör en åtskillnad mellan svenska kvinnor som de menar arbetar självständigt och kvinnor som har blivit tvingade in i prostitution. De flesta ser sina sexköp som en

ansvarsfull transaktion mellan två vuxna människor som ingen annan, allra helst den svenska staten ska lägga sig i: *att man besöker en eskort är allas ensak*. Många drar en gräns när det gäller trafficking och menar att detta är något helt annat än prostitution: *Om vi lägger trafficking och "slavhandel" till sidan, för det är något helt annat, så blir INTE kvinnan utnyttjad*. Mia och Daniel berättar att vissa av deras klienter ser trafficking som skäl att sluta med sexköpen då de ogillar människohandel. De vet ibland inte om *det är människohandel eller är det frivilligt* och *de mår dåligt av att se debatter på TV om detta*. Men det finns också män som är av en annan åsikt. De menar att dessa kvinnor egentligen har det ganska bra eftersom de i sina hemländer lever nära svältgränsen och med tanke på detta är det tveksamt om de ska anses vara tvingade. De menar att dessa kvinnor i Sverige kan tjäna mer pengar än i sina hemländer. Vissa män hävdar också att de undviker bordeller med öststatskvinnor ur säkerhetssynpunkt då risken att polisen ska göra tillslag där är betydligt större än hos en svensk eskort. Skälen är alltså mer förknippade med risken att åka fast, än med moral.

De flesta männen menar att lagen är att den försvårar sexköpen. Men även om många diskuterar att polisens insatser främst läggs på människohandel menar flera att lagen dessutom hindrar kampen mot de kriminella nätverk som handlar med kvinnor: *Slopa sexköpslagen den har absolut ingen verkan mot kriminella nätverk som sysslar med trafficking. Ändra lagen och ge polisen öronmärkta pengar till att spana på dessa nätverk. Låt offren vittna mot att de får uppehållstillstånd och svenskt medborgarskap. Det skulle avskräcka många kriminella svin att göra pengar på dessa offer*. De upplever också en problematik med lagen eftersom denna kriminaliserar den *vanliga* sexköparen vågar denne inte gå till polisen och anmäla misstänka fall av trafficking. Han då själv riskera att åka fast: *gör lagen att jag som sexköpare blir mindre benägen att meddela polis om jag misstänker att flickan jag köpt sex av är utsatt för utpressning, är ett offer för trafficking eller på annat sätt tvingas sälja sex* och *Allt fler utländska unga tjejer dyker upp. Den torsk som är rädd för lagen anmäler inte att tjejen han nyss legat med verkar vara tvingad till prostitution*. Det finns också en dubbelhet i att: *Lagen gör heller ingen skillnad om jag köper sex av en självständig tjej eller en tjej som är avlönad eller kanske tom oavlönad som jobbar pga av hot*.

7.4 Sexualitet

Här nedan kommer vi att diskutera hur diskurser om sexköp har förknippats med sexualitet.

7.4.1 Den skapade sexualiteten

Män och kvinnor har olika värde i samhället och detta gäller även inom sexualiteten. Utifrån den traditionella synen uppfattas den kvinnliga sexualiteten som undervärderad mannens och det förväntas att hon "ska släppa till" och genomföra sina "äktenskapliga plikter" (Andersson-Collins, 1990 s 56). Den manliga sexualiteten definieras genom samlaget med kvinnan (a a). Laumann & Gagnon (1995) framhöll att sexualiteten inte är en medfödd naturlig drift utan att individen lär sig sexuella handlingsmönster. Sexualitet är en social konstruktion likaväl som klass eller kön (a a). Samtidigt håller ett skifte i sexualiteten i Sverige på att ske. En ny moralism där den "goda sexualiteten" fungerar som ledstjärna märks såväl i politiken som i media. Denna syn genomsyrar inte bara den svenska prostitutionspolicyn utan även dess motståndarsida det vill säga sexköparna. Utifrån vår tolkning utvecklas sexualiteten på internetforumen som en normal

social konstruktion mellan två *vuxna* människor. Här får kvinnan symbolisera sexualiteten trots att hon i själva verket är den *ickesexuella parten* i mötet mellan henne och köparen (Hedin & Månsson, 1997 s 13). Begreppet sexualitet ersätts med begreppet sexköp. Dock ägnas inte mycket uppmärksamhet åt att tala om sexualitet. Utan diskursen inriktas på att framställa sexköp som ett behov där såväl den kvinnliga sexsäljaren som den manliga sexköparen har lust och njuter på samma sätt. Det talas om vanliga människor som är i behov av sex och sex i den form där bägge parterna har sexuellt utbyte av varandra. Sålunda pågår en ständig kamp för att likställa sexköp som *vanlig mjuk sex*. Foucault (1980) beskriver sexualiteten som maktteknik i syfte att reglera och normalisera. Att själva diskursen som utvecklas på internetforumen strävar efter att uppnå någon slags normalitet blir uppenbart. Genom att betrakta sexköp som "normal" sexualitet, skiljer sig inte diskursen på internetforumen från den allmänt accepterade på så vis att båda utvecklar strategier för att reglera sexualiteten och ta avstånd från det som anses vara sexuellt abnormt. Skillnaden är emellertid att sexköp inte likställs som sexualitet utifrån den samhällseliga normen. Utan tvärtom betraktas som avvikande där den som köper utnyttjar och förtrycker den som säljer.

7.4.2 Sexualitet som en handelsvara

När sexualitet kopplas till ömsesidighet, jämlikhet och genuin närhet mellan två människor, utesluter det också möjligheten att objektifiera och "köpa" varandra – och därmed också prostitutionen (Sandell 1996, s 174). Diskursen på internetforumen och internetintervjuerna talar om sexköp som en handelsvara, att sälja och köpa en vara. En ansvarsfull transaktion mellan två fria individer. Därmed likställs sexualiteten som vilken handelsvara som helst, exempelvis massage, hårklippning och andra liknande kroppsnära tjänster. Bortsett från betalningen påminner den här synen i mycket om den som finns i den svenska prostitutionspolicyn. Men, diskussionen om att denna tjänst säljs och regleras utifrån någon annans villkor, det vill säga köparens förekommer inte. Diskursen tar hänsyn endast till de uppfattningar som männen har format utifrån övergripande kulturella och traditionella föreställningar. Deras förhållningssätt till sexualiteten, hur gränser för vad som är normalt sexuellt beteende sätts och vad som anses vara skamligt och tabubelagt har påverkats av omgivningen. Således har dessa genom sin kultur fått lära sig att det är helt acceptabelt för en man att köpa en kvinnans kropp. Men, om samhället förbjuder köp av sexuella tjänster blir det då oklart hur dessa män har kunnat lära sig att en kvinnas kropp är till försäljning. Hedin & Månsson (1997) framhåller att bilden av den orena och mörka "horan" som genom just sin sexualitet både väcker lust och avsky lever däremot fortfarande kvar (a a). Detta kan möjligtvis vara en av förklaringarna till hur de manliga sexköparna har lärt sig att kvinnans kropp kan vara en handelsvara.

7.4.3 Våld och vanmakt

Giddens (2001) menar att mannens makt över kvinnan har varit ett oemotsägligt faktum i det patriarkala samhället. Detta har gällt på arbetsmarkanden, i maktpositioner, familjen samt även på sexualitetens område eftersom mannen traditionellt sett har ansetts ha en större naturlig drift än kvinnan. I vårt moderna samhälle betraktas inte mannens överordning som ett naturgivet faktum längre utan orättvisorna belyses på ett helt annat sätt. Den kvinnliga, sexuella frigörelsen är enbart ett exempel på att kvinnor kräver större jämställdhet. Detta har enligt Giddens fått män att känna sig osäkra i sin egen sexualitet, vilket kan ta sig uttryck i tvångsmässighet eller till och med våld. Den sexuella makt män har över

kvinnor i det moderna mer frigjorda samhället börjar urholkas. Således har detta lett till att det våld män utövar mot kvinnor ökar eftersom vissa män använder vilka medel som helst för att få tillbaka den förlorade makten (a a). Utifrån de manliga sexköparnas resonemang på internetforumen och intervjuerna utvecklas diskursen i den motsatta riktningen. Det menas att den manliga sexköparens respektive den kvinnliga sexsäljarens sexualitet är jämställd. Genom att förbjuda köp av sexuella tjänster har båda parterna däremot blivit mindre jämställda på så sätt att handlingen numera måste genomföras illegalt och detta i sig innebär risker att exempelvis utsättas för våld. Den manliga sexköparen anser inte att hans sexualitet på något sätt är överordnad, även om han har makten att bestämma vilka sexuella tjänster han vill ha. Att de manliga sexköparna har förlorat makten genom den kvinnliga sexuella frigörelsen och att sexköpet används som ett tillfälligt försök att återerövra den förlorade maktställningen i samhället, talas det inte om. Istället riktas uppmärksamheten åt det ”normala” behovet att ha *vanlig* sex. Diskursen talar om att legalisering av köp av sexuella tjänster skulle resultera i en mer jämställd sexualitet mellan de som köper respektive de som säljer sex.

8. SAMMANFATTNING

Vårt syfte i denna studie har varit att undersöka och belysa diskurser om sexköp och sexköpslagen med fokus på den manliga sexköparens perspektiv. Utifrån vår studie har vi kommit fram till att diskurser om sexköp och sexköpslagen som finns på de arenor där sexköpare befinner sig skiljer sig i viss utsträckning av de diskurser som är allmänt accepterade i samhället. Vi har funnit att det finns en stor samstämmighet hos de flesta av de män vi har kommit i kontakt med när det gäller sexköpslagens fortsatta existens. Det stora flertalet har en negativ inställning till lagen och anser att den borde slopas. Utifrån de manliga sexköparnas resonemang är lagen orättvis eftersom den slår hårt mot *vanliga män* och dessutom inte gör någon skillnad mellan dessa och de kriminella ligor som i huvudsak ägnar sig åt trafficking. De flesta anser att detta är en modern form av slavhandel och kan inte tänka sig att köpa sex av några andra än självständiga och frivilliga kvinnor. Att köpa sexuella tjänster av kvinnor som är tvingade anses vara moraliskt förkastligt. De upplever inte heller sig själva som kriminella och menar att polisen borde lägga alla sina resurser på att upplösa de kriminella ligor i samhället som handlar med kvinnor. Lagen upplevs dessutom som absurd då den bara kriminaliserar den ena parten. Men även om samstämmigheten är stor har vi upptäckt stora skillnader i språkbruket mellan de manliga sexköparna på internetforumen och i intervjuerna. De förstnämnda har ett mer sexualiserat språk vilket troligtvis beror på att de har befunnit sig på så kallade heta arenor där anonymiteten gör att ett sådant kan användas. Respondenterna har dessutom ett mer städat språk i intervjusituationen eftersom denna är forskningspräglad och därför inte kan ses som en lika fri arena. Åsikterna är dock desamma.

Det finns en stor rädsla för att bli tagen av polisen och bli registrerad av myndigheter som inte har någon verklighetsförankring. Enbart ett fåtal sexköpare döms enligt lagen och även i propositionen finns en tendens att se lagen mer som avskräckande och normgivande. Detta märks varken i internetintervjuerna eller på internetforumen där ingen av de vi har haft kontakt med har slutat eller minskat sina sexköp. Inte heller i intervjun med de professionella socialarbetarna kan detta verifieras utan de menar att enbart lagen inte har varit någon anledning för deras klienter att upphöra med köpen. Det finns ett stort förakt bland de manliga sexköparna för den svenska lagstiftningen som de menar utövar överförmynderi.

Männen ställer sig även kritiska till lagen eftersom de menar att den slår hårt mot de sexsäljande kvinnorna, särskilt de som är mest utsatta i gatuprostitutionen. Detta beror främst på att handeln mer än tidigare tvingas i det fördolda och att anonymiteten mellan köpare och säljare har blivit större. En vanlig åsikt är också att människohandeln med prostitution som syfte efter det att lagen trädde i kraft ha ökat. Männerna ser dock inte som någon anledning att sluta köpa, eftersom de inte uppfattar sig som orsak till de ökade riskerna. Ett påtagligt avståndstagande från det "ovanliga" finns även bland männen då konsekvenserna av sexköpslagen kommer i fråga. Här utvecklas diskurser där de manliga sexköparna uttrycker enhetligt att införandet av lagen har haft negativ inverkan för enbart de kvinnliga sexsäljarna på så sätt att de blivit mer utsatta för våld. Emellertid är männen eniga om att det är några andra "farliga" män som utsätter dessa kvinnor för risker, inte de själva. Återigen skapas en uppenbar uppdelning i "vi" som är normala män som köper vanligt *mjuksex* och "de" farliga och våldsamma.

Vidare har vi upptäckt att det finns stora likheter i hur männen och den svenska prostitutionspolicyn definierar sexualitet. Den rådande expertdiskursen om den goda sexualiteten verkar ha slagit igenom även när det gäller män som begår en brottslig handling genom att köpa sex. Samma terminologi används för att beskriva sexköp, det vill säga den ska ske mellan två ansvarsfulla vuxna människor och det handlar om *vanlig sex* utan några konstigheter. Det finns också en vilja att förändra bilden av den patologiserade sexköparen till förmån för den vanlige mannen. Begreppet *vanligt* är ständigt närvarande i diskussionerna. På så sätt distanserar sig männen från att vara avvikande och identifierar sig med det som betraktas som "normalt". Att passa in i normen blir i detta sammanhang väldigt viktigt. Sexköpet handlar då om normal sexualitet där såväl den kvinnliga sexsäljaren som den manliga sexköparen njuter på samma sätt. Emellertid likställs sexköpet som vilken handelsvara som helst. Enligt de manliga sexköparnas perspektiv blir det likvärdigt att köpa någon annans kropp och att köpa hårklippning. Detta problematiseras inte vidare i diskussionerna, utan förblir en aspekt av sexualiteten.

9. AVSLUTANDE REFLEKTIONER

I arbetet med denna studie har vi märkt att frågan om huruvida köp och försäljning av sexuella tjänster ska vara lagliga eller inte är komplex. Det finns en stor problematik kring sexköpslagen, till exempel att många kvinnor som säljer sex har fått det sämre och att endast de politiskt korrekta rösterna får lov att höras. Detta rimmar illa med de diskurser om jämställdhet som radikalfeministerna förespråkar eftersom denna då endast riktar sig till de med den typen av bekväma åsikter som passar i prostitutionspolicyn. Det finns helt enkelt inte utrymme i det demokratiska svenska samhället för alla röster, utan de som hotar bilden av jämställdheten sopas under mattan genom att aldrig få tillgång till de expertdiskurser som omgärdar prostitution i politik och media. Detta gäller också för de manliga sexköparna vars åsikter vi bara har hittat anonymiserade. En bild som bekräftas av Mia och Daniel (061107) som berättar att just anonymiteten är essentiell i deras verksamhet för att över huvud taget få kontakt med män som köper sex.

Lagen har skapat en ny grupp brottslingar i samhället, men samtidigt finns inte särskilt många behandlingsmöjligheter för dem som vill ta sig ur sin kriminalitet. De män som köper sex som vi har kommit i kontakt med har dessutom svårt att

förlika sig med bilden av sig själva som brottslingar. Att ständigt mötas av illustrationen av sig själv som patologiserad i samhället samtidigt som de riskerar att möta en stängd dörr, fel kompetens eller fördomar när de söker hjälp ökar riskerna för att deras beteende blir en självuppfyllande profetia där sexköpandet knappast minskar. Internetforumen blir en arena där dessa män som upplever sig själva som missförstådda kan mötas och legitimera sina handlingar genom att utveckla diskurser som uttrycker motstånd.

Vi är båda positivt inställda till sexköpslagen och anser att det är bra att staten gör sexköparen till gärningsman eftersom det som Mia (061107) säger finns en maktaspekt i att betala för att få tillgång till en annans människas kropp. Samtidigt finns det en ironi i att tillåta försäljning av en tjänst som är förbjuden att köpa. Att förbjuda sexköp och tillåta försäljning av samma ger två motsatta budskap i samhället. Den manliga sexköparen patologiseras genom att begå en kriminell handling, men samtidigt försvinner inte den kvinnliga sexsäljarens stigmatisering eftersom handlingen fortfarande är förknippad med risker, vilket många av männen på internetsidorna poängterar. På så sätt blir lagen till viss del verkningslös och marginalisering av vissa grupper i samhället kan fortgå. Samtidigt är det viktigt att samhället gör en markering att sexköp inte är acceptabelt ur jämställdhetssynpunkt. Emellertid anser vi att det måste finnas utrymme för en fri debatt där alla får uttrycka sin mening. Inte som idag där vissas åsikter skyddas av en expertdiskurs medan någon inte vågar säga ett knyst utan hjälp av anonymitet och där ytterligare en annan gärna gör sin röst hörd men tvingas ut i kylan av dem som har makt att bestämma över ordet.

REFERENSLITTERATUR

Alvesson, M & Sköldbërg, K (1994) *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Andersson-Collins, Gunnel (1990) *Solitärer* En rapport om prostitutionskunder. Stockholm: Socialförvaltningen (Socialtjänsten Forsknings- och Utvecklingsbyrån).

Barbosa da Silva, A (1996) Analys av texter. I: Svensson, P-G & Starrin, Bengt (Red) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Sida 169-209. Lund: Studentlitteratur.

Butler, Judith (1993). *Bodies that Matters – on the discursive limits on “sex”*. London: Routledge.

Bergström, G & Boréus K (Red) (2000) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys* Lund: Studentlitteratur.

Connell, R W (2003) *Maskuliniteter*. Uddevalla: Bokförlaget Daidalos.

Daneback, K (2006) *Love and sexuality on the internet*. Göteborg: Department of Social Work, Faculty of Social Sciences.

Denscombe, M (2000) *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Eek, L (2004) Mannen, makten och (o)moralen. I: Florin, O *Vad har mitt liv med Lilja att göra?* En antologi inspirerad av filmen Lilja 4- ever. Svenska filminstitutet i samarbete med Rädda barnen. Stockholm : Edita Norstedt. s 30-33.

Foucault, M (1980) *Sexualitetens historia - Viljan att veta* Stockholm: Gidlunds.

Foucault, M (1993) *Diskursens ordning*. Stockholm: Symposion.

Giddens, A (2001) *Intimitetens omvandling - Sexualitet, kärlek och erotik i det moderna samhället*. Bokförlaget Nya Doxa.

Hedin, U-C & Månsson, S-A (1997) *Vägen ut!* Om kvinnors uppbrott ur prostitutionen. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Henriksson, B & Månsson, S-A (1996) Deltagande observation. I: Svensson, P-G & Starrin, Bengt (Red) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur. s 11-52.

Johannisson, K (1994) Kvinnan och sexualiteten. I: Johannisson, K *Den mörka kontinenten: Kvinnan, medicinen och fin-de siècle*. Stockholm: Norstedts. s 58-70.

Jørgensen, W M & Phillips, L (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund : Studentlitteratur.

Kvale, S (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Kulick, D (2005) 400 000 perversa svenskar I: Kulick D (Red) *Queersverige*. Stockholm: Natur och Kultur. s 73- 109.

Laumann, E O. & Gagnon, J H. (1995) A sociological perspective on Sexual Action I: Parker & Gagnon (Red) *Conceiving Sexuality: Approches to Sex Research in Postmodern World*. London, New York: Routledge. s 183-198.

Loseke, D R (1999) *Thinking about social problems – An introduction to constructionist perspectives* New York: Aldine de Gruyter.

Lykke, Nina (2001) Intersektionalitet – ett användbart begrepp för genusforskningen". I: Kvinnovetenskaplig tidskrift nr 3 s 47-56.

Merriam, Sharan B (1994) *Fallstudien som forskningsmetod* Studentlitteratur: Lund.

Rosengren K E & Arvidson, P (2005) *Sociologisk metodik*. Malmö: Liber AB.

Sandell, G (1996) *Könsköparna*. Varför går män egentligen till prostituerade? Djupanalys av män som köper sex. Stockholm: Natur och Kultur.

Starrin, B & Renck, B (1996) Den kvalitativa intervjun. I: Svensson, P-G & Starrin, B (Red) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur. s 52-79.

Strandberg, N (2004) Mellan tvång och fri vilja. I: Florin, O *Vad har mitt liv med Lilja att göra?* En antologi inspirerad av filmen Lilja 4-ever. Svenska filminstitutet i samarbete med Rädda barnen. Stockholm : Edita Norstedt. s 22-30.

Sveningsson, M & Lövheim, M & Bergquist, M (2003) *Att fånga nätet : kvalitativa metoder för Internetforskning*. Lund: Studentlitteratur.

Svensson, P-G (1996) Förförståelse, trovärdighet eller validitet? I: Svensson, P-G & Starrin, Bengt (Red) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur. s 209-228.

Wenneberg S B (2001) *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. Malmö : Liber ekonomi.

Östergren, P (2006) *Porr, horor och feminism*. Stockholm: Natur och kultur.

Offentligt tryck

Brottsbalken (1962:700) 6 kap § 11.

Brottsförebyggande Rådets rapport -BRÅ (2000: 4) *Förbud mot köp av sexuella tjänster*. Tillämpning av legan under första året. Stockholm: Brottsförebyggande Rådet.

Regeringens proposition (1997/98:55) *Kvinnofrid*.

Socialstyrelsens rapport (2004) *Kännedom om prostitution 2003*.
<http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres/3F62D3F4-F416-41FB-9392-38472BFBC89/2432/200413120.pdf> (2006-09-21).

Artikel

Vetenskapsrådet (1990) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders Gotab.

Östergren, P (2003) *Synden ideologiserad*. Modern svensk prostitutionspolicy som identitets- och trygghetsskapare. Stockholms universitet: Socialantropologiska institutionen.

BILAGOR

Bilaga 1

Intervjumall 1- intervjun med de professionella socialarbetarna

- Berätta om verksamheten.
- Hur förhåller ni er till Sexköpslagen?
- Hur förhåller sig era klienter till Sexköpslagen?
- Hur är behandlingen utformad?

Bilaga 2

Intervjumall 2- Internetintervjuer med manliga sexköpare

- Vad är din personliga åsikt om sexköpslagen?
- Har sexköpslagen påverkat ditt sexköpande?
- I så fall på vilket sätt har lagen påverkat dig och sexköpet?
- Har du märkt några konsekvenser sedan lagen infördes?
- Vilka i så fall?
- Hur upplever du att lagen har påverkat andra män som köper sex?
- Anser du att lagen har påverkat kvinnorna som säljer sexuella tjänster?

Bilaga 3

Annons

Hej du man som har erfarenhet av att köpa sex!

Vi är två högskolestudenter som skriver ett examensarbete om Sexköpslagen och dess konsekvenser. Vi är intresserade av att höra om dina erfarenheter och tankar om denna. Givetvis är du helt anonym och det du berättar för oss kommer enbart att användas till vårt arbete.

Vill du svara på ett par korta frågor per mail hör gärna av dig till vår e-mailadress:
mailadress54@yahoo.se

Bilaga 4

Brottsbalken (1962:700) 6 kap. 11 §

11 § Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för köp av sexuell tjänst till böter eller fängelse i högst sex månader.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan. Lag (2005:90).